

ՀՈՒՅՄ

Մշակութային եւ հասարակական ամսագիր

لویس

LOUYS

Armenian Monthly

ISSN 1682-5446

Հայաստանն ի վիճակի է ապահովել իր անվտանգությունը. Վաղարշակ Հարությունյան

Այս համարում

Հայերեն բաժին

- 1- Խմբագրական.....0
- 2- Հայաստանի Հանրապետություն.....1
- 3- Արևմտյան Հայաստան.....9
- 4- Սփյուռք.....10
- 5- Միջազգային.....12
- 6- Հասարակական.....12
- 7- Մշակույթ.....16

Պարսկերեն բաժին

Արցախի պատմություն.....0-2

Ճապիկի առաջին էջում՝ Հայաստանը ի վիճակի է ապահովել իր անվտանգությունը

Վերջին էջում՝ Էդ. Բաղդասարյանի նոր գրքերը

Համար 227, Մեյսունքեր 2017 No. 227, September 2017

ماهنامه لویس - شماره ۲۲۷ مهر ماه ۱۳۹۶

Մշակութային և Հասարակական Ամսագիր

ԼՈՒՅՍ

Արտոնատեր ԵՆ գլխավոր խմբագիր՝

Էդ. Բաղդասարյան

Խմբագրական կազմ՝

Թամար Փանոսյան, Վանիկ Բաղդասարյան

Թամ Ղարախանյան, Վահիկ Վարդանյան

Էմմա Բեգիջանյան, Հովիկ Վարդումյան,

Սաթենիկ Ավետիսյան, Անդրանիկ Խեչումյան

Փոստարկը 15875-9488 Թեհրան - Իրան

Էլեկտրոնային փոստ՝ louys_monthly@yahoo.com

Ինտերնետային հասցեն՝ www.louysonline.com

LOUYS

Armenian Cultural and Social Monthly

License-holder and Editor-in-Chief

Edic Baghdasarian

www.Edic-Baghdasarian.com

WEB master: **Baruyr Baghdasarian**

POBox 15875-9488 Tehran – Iran

E-mail : louys_monthly@yahoo.com

Internet : www.louysonline.com

Հոդվածների հեղինակների կարծիքները կարող են չհամընկնել խմբագրության տեսակետներին:

Արտատպության դեպքում հղումը «ԼՈՒՅՍ» - ին պարտադիր է:

ماهنامه لویس

صاحب امتیاز ، مدیر مسئول و سردبیر: ادیک باغداساریان

نشانی نشریه: تهران صندوق پستی ۱۵۸۷۵-۹۴۸۸

پست الکترونیکی: louys_monthly@yahoo.com

نشانی اینترنت: www.louysonline.com

Անկախության օր. Հայաստանի Հանրապետությունը 26 տարեկան է

Այսօր՝ սեպտեմբերի 21-ին, ողջ աշխարհի հայությունը նշում է Հայաստանի Հանրապետության Անկախության օրը:

Հայաստանի Անկախության հռչակագիրն ընդունվել է 1990թ. օգոստոսի 23-ին Հայաստանի Գերագույն Խորհրդի նիստում:

ԽՍՀՄ օրենսդրությանը լիովին համապատասխան 1991թ. սեպտեմբերի 21-ին ՀՀ տարածքում անցկացվեց ԽՍՀՄ-ից դուրս գալու հարցով հանրաքվե, որին մասնակցելու իրավունք ունեցող 2,056,758 քաղաքացիներից 2,042,627-ը (94.39%) Հայաստանի անկախությանը «այո» ասացին: Դեմ էր ընդամենը 10 հազար մարդ կամ 0,46 տոկոսը:

1990 թ. Անկախության հռչակագրից հետո ՀՀ Գերագույն Խորհրդի որոշումով 1991 թ. սեպտեմբերի 21-ին Հայաստանի տարածքում անցկացվեց հանրաքվե: Հայաստանի Հանրապետության բնակչությունը պատասխանեց հետևյալ հարցին. «Համաձայն եք, որ Հայաստանի Հանրապետությունը լինի անկախ, ժողովրդավարական հանրապետություն՝ ԽՍՀՄ կազմից դուրս»:

Հաջորդ օրը հրապարակվեց ՀՀ անդրանիկ անկախ օրենսդիր մարմնի դիմումը հայ ժողովրդին. «Ազատության ճանապարհին մեզ սպասում են նոր փորձություններ, դա ամենօրյա քննություն է լինելու մեզ համար: Պահպանենք մեր ոգևորությունը, բայց համակվենք իրապաշտությամբ, շարունակենք մնալ երազող, բայց սթափ դատողությամբ»:

Սեպտեմբերի 23-ին ՀՀ Գերագույն Խորհուրդը, ամփոփելով հանրաքվեի արդյունքները, Հայաստանի Հանրապետությունը հռչակեց անկախ պետություն:

Գերագույն Խորհրդի կողմից անկախության հռչակումից հետո տասնյակ պետություններ ճանաչեցին Հայաստանի Հանրապետությունը: Առաջինը Լիտվան է, որ ՀՀ-ն ճանաչել է դեռ մինչև անկախության հռչակումը՝ 1991 թ. Օգոստոսի 14-ին: Ապա 1991 թ. ընթացքում եւս 47 պետություն ճանաչեց Հայաստանի Հանրապետության անկախությունը:

Հայաստանի Հանրապետություն

Հայաստանն ի վիճակի է ապահովել իր անվտանգությունը. Վաղարշակ Հարությունյան

Հայկական պետությունն ի վիճակի է ապահովել իր անվտանգությունը բոլոր մեթոդներով: Այս մասին սեպտեմբերի 30-ին լրագրողների հետ զրույցի ժամանակ ասել է Հայաստանի նախկին պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանը՝ «Ժամանակակից պայմաններում հիբրիդային պատերազմներին կոլեկտիվ անվտանգության համակարգի արդյունավետ հակազդման հարցերը» թեմայով Երևանում անցկացված ՀԱԴԿ միջխորհրդարանային լուսնների ժամանակ:

«Հիբրիդային պատերազմի նպատակը հետեյալն է՝ խուսափել լայնածավալ պատերազմից ու հասնել քաղաքական նպատակների իրականացմանը: Իսկ հիբրիդային պատերազմի կամ ոչ ռազմական մեթոդների հիմքում ռազմական ուժն է: Պատկերացրեք, եթե պետության անվտանգությունը ռազմական տեսակետից ապահովված չէ, ի՞նչ հիբրիդային պատերազմ այն կարող է վարել»,- հարցնում է Վաղարշակ Հարությունյանը:

25 տարիների ընթացքում, շարունակեց նախկին նախարարը, Հայաստանն ապահովել է իր անվտանգությունը, անկախ նրանից, որ մեզ համար ռազմական սպառնալիք հանդիսացող Ադրբեջանն ունի նավթադոլարներ կամ հզոր տնտեսական ներուժ: «Ադրբեջանը ի վիճակի չէ լուծել իր առջև դրված խնդիրը: Սա խոսում է այն մասին, որ հայկական պետությունն ի վիճակի է ապահովել իր անվտանգությունը բոլոր մեթոդներով»,- շեշտել է Վաղարշակ Հարությունյանը:

Վաղարշակ Հարությունյան. Թուրքիան խրախուսել է Ադրբեջանին 2016-ի ապրիլյան իրադարձությունների ընթացքում

Հայաստանի համար այսօրվա դրությամբ գոյություն ունի ռազմական սպառնալիք երկու պետությունների կողմից՝ Ադրբեջանի ու Թուրքիայի: Այս մասին սեպտեմբերի 30-ին լրագրողների հետ զրույցում ասել է Հայաստանի նախկին պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանը՝ «Ժամանակակից պայմաններում հիբրիդային պատերազմներին կոլեկտիվ անվտանգության համակարգի արդյունավետ հակազդման հարցերը» թեմայով

Երևանում անցկացված ՀԱԴԿ միջխորհրդարանական լուսնների ժամանակ:

Նրա խոսքով՝ Ադրբեջանի հետ Հայաստանը ռազմական դրության մեջ է գտնվում, իսկ Թուրքիայի հետ մենք դիվանագիտական հարաբերություններ չունենք: «Բացի այդ՝ Թուրքիան Հայաստանին շրջափակման մեջ է դրել: Միջազգային տեսակետից դա ուժի կիրառում է ու պատերազմի տարր: Ու Բաքվում Ղարաբաղի հարցով Թուրքիայի պնդմանը վերջին հայտարարությունը հենց այդ մասին է խոսում»,- շեշտեց Վաղարշակ Հարությունյանը: Նման հայտարարություններով, հավելեց նախկին նախարարը, Թուրքիան խրախուսել է Ադրբեջանին 2016-ի ապրիլյան իրադարձությունների ժամանակ:

Հիշեցնենք, որ Թուրքիայի պաշտպանության նախարար Նուրեթին Ջանիկլին Ադրբեջան կատարած իր այցելության ժամանակ արել էր մի հայտարարություն, որը չափազանց ինքնավստահ է հնչում նույնիսկ «ավագ եղբոր» տեսակետից: Նա ասել էր «Ադրբեջանն ու Թուրքիան եղբայրական պետություններ են: Մենք միմյանց կարիքն ունենք: Ադրբեջանական ժողովրդի ցանկությունը հրաման է մեզ հասար, մենք ձեռնարկում ենք անհրաժեշտ քայլեր»,- ասել է Թուրքիայի նախարարը:

Լեռնային Ղարաբաղը երբեք Ադրբեջանի տարածք չի եղել. Խոսքով Հարությունյան

Լեռնային Ղարաբաղը երբեք Ադրբեջանի տարածք չի եղել: Այս մասին այսօր՝ սեպտեմբերի 30-ին, «Արդի պայմաններում հիբրիդային պատերազմներին հավաքական անվտանգության համակարգի արդյունավետ հակազդման խնդիրները» խորագրով խորհրդարանական լուսնների ժամանակ հայտարարել է Հանրապետական կուսակցության պատգամավոր Խոսքով Հարությունյանը:

Նա հիշեցրել է, որ 1921 թվականին Լեռնային Ղարաբաղն անօրինական ճանապարհով փոխանցվել է Ադրբեջանին:

«Այդ պահից Լեռնային Ղարաբաղը պայքարում է ազատության եւ անկախության համար: Ղարաբաղն անկախացավ ավելի վաղ, քան Ադրբեջանը հայտարարեց ԽՍՀՄ-ից դուրս գալու մասին», - ասել է Խոսքով Հարությունյանը:

Ադրբեջանը չունի որեւէ հիմք Արցախի հանդեպ հավակնություն ներկայացնելու. Մերժ Սարգսյանի ելույթը ՄԱԿ-ում

Նախագահ Մերժ Սարգսյանը սեպտեմբերի 19-ին Նյու Յորքի ՄԱԿ-ի կենտրոնակայանում մասնակցել է Գլխավոր ասամբլեայի 72-րդ նստաշրջանին: Հանրապետության Նախագահը հանդես է եկել ելույթով:

Նախագահ Մերժ Սարգսյանի ելույթը ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի 72-րդ նստաշրջանում.

«Գլխավոր ասամբլեայի հարգարժան նախագահ, Հարգելի տիկնայք եւ պարոնայք, Ծնորհավորում եւ հաջողություն եմ մաղթում պարոն Միրոսլավ Լայչակին՝ Գլխավոր ասամբլեայի 72-րդ նստաշրջանի նախագահ ընտրվելու կապակցությամբ: Օգտվելով առիթից՝ կրկին շնորհավորում եմ պարոն Անտոնիո Գուտերեշին ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի պաշտոնում ընտրվելու առթիվ: Հարգելի՛ պարոն Գլխավոր քարտուղար, մենք Ձեզ հաջողություն ենք մաղթում այդ կարեւոր առաքելությունն իրականացնելու գործում: Ձեր հռչակած գերակայությունները վայելում են Հայաստանի աջակցությունը:

Հարգելի՛ տիկնայք եւ պարոնայք, 2017 թվականը մեզ համար նշանավորվեց Միավորված ազգերի կազմակերպությանը Հայաստանի անդամակցության 25-րդ տարեդարձով: 1992 թվականի մարտի 2-ին Միավորված ազգերի ընտանիքի այս կենտրոնակայանում ծածանվեց հայոց եռագույնը՝ որպես մեր ժողովրդի կողմից ինքնորոշման հիմնարար իրավունքի իրացման տրամաբանական եւ բաղձալի արդյունք:

Անցած տարիների ընթացքում Հայաստանը դարձավ միջազգային հանրության լիիրավ եւ պատասխանատու անդամ: Մարտահրավերները շատ էին, սակայն մենք պատվով դրանց դիմագրավեցինք: Ամենակարեւորն ու դժվարը Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունն էր:

Ես արդեն հինգերորդ անգամ եմ հանդես գալիս այս բարձր ամբիոնից եւ կրկին ստիպված եմ խոսել Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության մասին: Կգերադասեի խոսել խաղաղության, առաջընթացի եւ համագործակցության մասին, սակայն, ցավոք, մենք այդ փուլից դեռ շատ հեռու ենք: Ուստի, պարտքս եմ համարում բացատրել, թե ինչու ենք այդքան հեռու այդ բաղձալի հանգրվանից:

Արցախի ժողովրդի ինքնորոշման պայքարի նոր փուլը մեկնարկեց գրեթե 30 տարի առաջ: Ի պատասխան Արցախի հայության ինքնորոշման անբախտելի իրավունքի իրացման խաղաղ կոչերի եւ այդ ուղղությամբ ձեռնարկվող քայլերի՝ Ադրբեջանը դիմեց ուժի կիրառման:

Պաշտոնական Բաքվի այդ քաղաքականության գագաթնակետն էին Ադրբեջանի հայ բնակչության ջարդերը, էթնիկ զտումներն ու զանգվածային տեղահանումները: Երբեմնի հայաբնակ ամբողջ շրջաններ հայաթափվեցին, իսկ Ադրբեջանի կառավարությունն էլ շարունակում է հետեւողականորեն ոչնչացնել իր վերահսկողության ներքո գտնվող հայկական հսկայական մշակութային եւ հոգեւոր ժառանգությունը:

Ակնհայտ է, որ այդ պայմաններում Արցախի ժողովուրդն այլ ընտրություն չունի, քան ինքնապաշտպանության դիմելը: 1992-1994 թվականների ծանր պատերազմը, դրա հետեւանքները եւ այնուհետեւ ծավալված բանակցությունները Ադրբեջանի համար որեւէ դաս չեղան: Անցած տարվա ապրիլին Ադրբեջանի սանձազերծած քառօրյա պատերազմն ապացուցեց, որ Ադրբեջանը շարունակում է հետապնդել Արցախի ժողովրդին բնաջնջելու իր նպատակը:

2016 թվականին ծավալված ռազմական գործողությունների ընթացքում Ադրբեջանի զինված ուժերը կատարել են պատերազմի մի շարք հանցագործություններ քաղաքացիական բնակչության եւ ռազմագերիների հանդեպ: Այստեղ չեմ կարող չնշել, որ նման վայրագություն կատարած մի զինծառայող արժանացավ պետական բարձր պարգևի: Այդ պարգևը նրան տեսախցիկների առջև հանձնեց անձամբ Ադրբեջանի նախագահը:

Հարգելի՛ պարոն նախագահ, Արդեն տարիներ շարունակ հայատյացությունը Ադրբեջանում դարձել է պետական քաղաքականության հիմնարար եւ բաղկացուցիչ մաս: Այն խորապես արմատավորվել է դպրոցական դասագրքերում եւ թունավորում է այդ երկրի երիտասարդ սերնդի մտածողությունը: Արդեն տարիներ շարունակ այդ մասին ահազանգում են ռափզմի եւ այլատյացության հարցերով զբաղվող մի շարք մասնագիտական միջկառավարական եւ ոչ կառավարական կազմակերպություններ:

Այս ամենը մեզ բերում է այն համոզման, որ Արցախի ժողովրդի ինքնորոշման իրավունքի իրացումը կենսական նշանակություն ունի: Այս հարցում ես արտահայտում եմ ոչ միայն Հայաստանի եւ Արցախի, այլեւ ողջ աշխարհի հայության միասնական տեսակետը: Այս ուղերձը ես բերում եմ Երեւանից, որտեղ այս օրերին կայանում է Հայաստան-սփյուռք համաժողովը:

Բոլորը պետք է գիտակցեն, որ այժմ Ադրբեջանը ժողովրդավարական ուղիով զարգացող Արցախի համար պարզապես միջնադարյան հետամնացության խորհրդանիշ է:

Ադրբեջանը չունի իրավական եւ բարոյական որեւէ հիմք Արցախի հանդեպ հավակնություն ներկայացնելու համար: Արցախը երբեք անկախ Ադրբեջանի մաս չի կազմել, ուստի արդար չեն այդ պետական շրջանակին Արցախը բռնակցելու ձգտումները:

Հարգելի՛ տիկնայք եւ պարոնայք, Ազատ Արցախն այսօր կայացած ժողովրդավարական հասարակություն է: Մեր ընդհանուր կարգախոսը եւ

հանձնառությունը՝ «Ոչ որ չպետք է անտեսվի», պետք է դառնա Միավորված ազգերի այս ընտանիքի գործունեության անկյունաքարը: Հենց այդ պատճառով էլ, վստահ եմ, Արցախի ժողովուրդը երբեք չի մեկուսացվի կայուն զարգացման նպատակների իրականացումից:

Խորապես համոզված եմ, որ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության չլուծված լինելն Արցախի բնակչության իրավունքների վրա որեւէ ազդեցություն չպետք է ունենա: Խոսքս առաջին հերթին յուրաքանչյուր մարդ էակի համար անօտարելի իրավունքի մասին է: Խոսքս կյանքի իրավունքի մասին է, հանրային կյանքը կազմակերպելու իրավունքի մասին է, սեփական իշխանությունը ազատ ձեւավորելու իրավունքի մասին է, արտաքին աշխարհի հետ ազատ հաղորդակցվելու եւ բազմաթիվ այլ իրավունքների մասին է:

Հայաստանը հետեւողականորեն նպաստել է նպաստելու է Արցախի ժողովրդի կյանքի բարելավմանը, նրա կայուն եւ ժողովրդավարական զարգացմանը: Ոչ որ իրավունք չունի խոչընդոտելու նշված ուղղություններով իրականացվող նախաձեռնություններին եւ ծրագրերին: Արցախի իրավական կարգավիճակը, իսկ ավելի ստույգ՝ միջազգային իրավական ճանաչման բացակայությունը, խոչընդոտ չէ այնտեղ ապրող կանանց եւ տղամարդկանց իրավունքների իրացման համար:

Մենք համոզված ենք, որ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորումն այլընտրանք չունի: Այժմ այս բարձր ամբիոնից ես վերահաստատում եմ մեր հանձնառությունն այդ առումով:

Միեւնույն ժամանակ, բոլորը պետք է գիտակցեն, որ Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդիրը մարդու իրավունքների խնդիր է: Այն կարող է լուծվել միայն մարդու հիմնարար եւ անօտարելի իրավունքներից մեկի՝ ժողովրդի ազատ ինքնորոշման միջոցով:

Կարգավորման ինչ տարբերակի էլ հանգենք, միեւնույն է, Արցախի Հանրապետությունը չի կարող ունենալ ավելի ցածր կարգավիճակ եւ վայելել ավելի քիչ ազատություն, քան այսօր ունի: Աղբյուրները պետք է ճանաչի եւ հարգի Արցախի ժողովրդի կողմից իր ապագան ազատ կամարտահայտությամբ որոշելու իրավունքը, իսկ արցախահայության անվտանգությունը պետք է երաշխավորված լինի բոլոր հնարավոր միջազգային եւ ներքին մեխանիզմներով:

Մնացած բոլոր հարցերն ածանցյալ են: Մնացած բոլոր հարցերը կգտնեն իրենց տրամաբանական եւ արդար լուծումը՝ խնդրի կարգավորմանը զուգահեռ:

Հարգելի՛ պարոն նախագահ,

Վերջին անգամ այս նույն բարձր ամբիոնից խոսելիս՝ անդրադարձա Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման գործընթացին եւ պարտքս համարեցի մեկ առ մեկ երախտագիտություն հայտնել բոլոր այն երկրներին, որոնք ճանաչել էին իմ ժողովրդի դեմ Օսմանյան կայսրությունում կատարված այդ հրեշավոր ոճիրը:

Պատվո ու Պատասխանատվության այս բարձր ամբիոնից պարտքս եմ համարում երախտագիտություն հայտնելու այն երկրներին, որոնք ճանաչեցին կամ վերահաստատեցին իրենց դիրքորոշումը Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ: Ծնորհակալություն՝ անկախ այդ ճանաչման ձեւաչափից եւ օգտագործված ձեւակերպումներից:

Ծնորհակալություն շատ ու շատ երկրների բոլոր այն գործիչներին, պետական մարմիններին, տարածքային

միավորներին կամ կազմակերպություններին, որոնք ի լուր աշխարհի իրենց անունով են իրերը կոչում: Դախկապես կարելու է, քանի որ ուրացումը ճանապարհ է հարթում ցեղասպանության նոր ոճիրների համար:

Այս կապակցությամբ պետք է հիշենք, որ հաջորդ տարի Միավորված ազգերի ընտանիքը նշելու է Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխարգելելու եւ պատժելու մասին կոնվենցիայի 70-ամյակը: Հայաստանն այդ առիթով հանդես է գալու նոր նախաձեռնությամբ, եւ մենք բոլորին հրավիրում ենք մեզ միանալ եւ պաշտպանել այդ նախաձեռնությունը:

Այսուհանդերձ, մենք Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը երբեք նախապայման չենք դարձրել Հայաստանի եւ Թուրքիայի երկկողմ հարաբերությունները կանոնակարգելու համար: Ավելին, հենց Հայաստանի նախաձեռնած գործընթացի շնորհիվ 2009 թվականի հոկտեմբերին կնքվեցին Յուրիխյան արձանագրությունները:

Այդ փաստաթղթերն առ այսօր չեն վավերացվել եւ հանգրվանել են պաշտոնական Անկարայի մոլորագրոցներում: Թուրքիայի կառավարությունը անհերթեթ նախապայմաններ է առաջ քաշում դրանք վավերացնելու համար, որոնք բնավ չեն բխում արձանագրությունների տառից եւ ոգուց: Այդ ամենի հանդեպ հայ ժողովրդի հատակ վերաբերմունքը եւ արտահայտեցի երեք տարի առաջ՝ այս բարձր ամբիոնից:

Այժմ եկել է լրացուցիչ պարզաբանում տալու ժամանակը: Թուրքիայի ղեկավարությունը սխալվում է, եթե մտածում է, որ ինքը կարող է առհավետ պատանդ վերցնել այդ փաստաթղթերը եւ վավերացնել միայն իրեն հարմար առիթով: Արձանագրությունները բանակցվել են ներկայիս պայմաններում՝ առկա խնդիրներին լուծում գտնելու համար: Դրանց կենսագործման ուղղությամբ շարունակաբար որեւէ դրական տեղաշարժի բացակայության պայմաններում Հայաստանը այդ երկու արձանագրությունները հայտարարելու է առ ոչինչ: Մենք 2018 թվականի գարուն ենք մտնելու առանց այդ, ինչպես, ցավոք սրտի, փորձը ցույց տվեց, սին արձանագրությունների:

Հայաստանը, այնուամենայնիվ, շարունակում է համոզված լինել, որ յուրաքանչյուր երկու հարեւան պետություններ պարտավոր են հիմնել եւ վայելել կանոնավոր հարաբերություններ՝ իրենց միջեւ հնարավոր բոլոր տարաձայնությունները քննարկելու եւ դրանց լուծումները գտնելու նպատակով:

Մենք հենց այս հավատամքով ենք առաջնորդվում ամենատարբեր ինտեգրացիոն գործընթացներում մեր մասնակցությունն իրականացնելիս: Հայաստանն այսօր Եվրասիական տնտեսական միության ակտիվ անդամ է եւ իր շահագրգիռ մասնակցությամբ փորձում է նպաստել տնտեսական խոշոր այդ տարածքում ապրանքների ու ծառայությունների անարգել տեղաշարժի ճանապարհով մարդկանց համար ավելի շատ բարիք ստեղծելու ջանքերի խթանմանը: Դրական արդյունքներ արդեն իսկ ունենք, ինչն ապագայի լավ հույսեր է ներշնչում: Մենք նաեւ ծրագրում ենք նոյեմբեր ամսին Եվրամիության հետ ստորագրել Համաձայնագիր համապարփակ եւ ընդլայնված գործընկերության մասին, որը, մեր համոզմամբ, կօգնի մեզ նոր թափ հաղորդել Հայաստանում իրականացվող ինստիտուցիոնալ բարեփոխումներին:

Հարգելի՛ տիկնայք եւ պարոնայք,

Յավոք, շարունակում է լուրջ մարտահրավեր մնալ Մերձավոր Արևելքում առկա անկայունությունը:

Մենք մեծ ցավով ենք հետևում Սիրիայի ճգնաժամին եւ հումանիտար իրավիճակին, որից տուժում է քաղաքացիական բնակչությունը, այդ թվում նաեւ այդ երկրի հայ համայնքը: Հայաստանն իր հնարավորությունների սահմաններում ձգտում է դույզն-ինչ մեղմել Սիրիայի ժողովրդի տառապանքները՝ տրամադրելով մարդասիրական օգնություն: Մենք նաեւ պատրաստակամ ենք մասնակցելու Սիրիայում ՄԱԿ-ի հովանու եւ համապատասխան մանդատի ներքո խաղաղարար ջանքեր ձեռնարկելու շուրջ հնարավոր քննարկմանը:

Հարգելի՛ պարոն նախագահ,

Կասկած չունեմ, որ Միավորված ազգերի մեր ընտանիքը կարող է ապահովել համագործակցության այն նոր որակը, որը թույլ կտա դիմագրավել ժամանակակից գլոբալ եւ տարածաշրջանային մարտահրավերները: Հենց այդ նպատակով է, որ Հայաստանը մասնակցում է ՄԱԿ-ի մի շարք խաղաղապահ գործողությունների: Ավելին, մենք պատրաստակամ ենք ավելացնելու Լիբանանում՝ ՅՈՒՆԻՖԵԼ եւ Մալիում՝ ՄԻՆՈՒՍՄԱ առաքելություններում մեր մասնակցությունը:

Հայաստանը, լինելով բարդ տարածաշրջանում տեղակայված, դեպի ծով ելք չունեցող երկիր, ունենալով սակավ բնական պաշարներ, շարունակաբար հայտարարել է, որ իր ամենաարժեքավոր պաշարը մարդն է: Հիրավի, ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ Միավորված ազգերի մեր ամբողջ ընտանիքում ամեն ինչի կենտրոնում պետք է պահել մարդուն, պետք է ձգտել խաղաղության եւ արժանապատիվ կյանքի բոլորի համար՝ կայուն մոլորակի վրա:

Ծնորհակալ եմ:

«Ժողովուրդ». Որքան գումար է ծախսել իշխանությունը «Հայաստան-Սփյուռք» համաժողովի անցկացման համար

«Ժողովուրդ» թերթը գրում է. ««Ժողովուրդ» օրաթերթին հայտնի դարձավ, որ «Հայաստան-Սփյուռք» եռօրյա համաժողովի կազմակերպման եւ անցկացման համար իշխանությունները ՀՀ պետական բյուջեից ծախսել են 80 մլն դրամ կամ ավելի քան 160 հազար դոլար: Այս գումարը հիմնականում ծախսվել է տեխնիկական միջոցների վարձակալության, ձեւավորման, տպագրական նյութերի

պատրաստման, «Փարավոն» ռեստորանում մասնակիցների ընդունելության եւ այլ նման նպատակներով:

Իսկ ահա Հայաստան այցելելու, եւ այստեղ իրենց կեցության ծախսերը՝ ավիատոմս, հյուրանոցի ամրագրում, սնունդ եւ այլն, պատվիրակները հոգացել են սեփական միջոցներով: Միայն թե, դժվար է ասել, ի՞նչ կիլիշվի այս համաժողովից, եթե ամեն ինչ ելույթների մակարդակից այն կողմ չի գնում»:

Վերջապես հասանք Բաքու. հայ պատգամավորները լուսանկար են հրապարակել

ՀՀ ԱԺ արտաքին հարաբերությունների մշտական նախագահ Արմեն Աշոտյանն ու «Ելք» խմբակցության պատգամավոր Մանե Թանդիլյանն արդեն հասել են Ադրբեջանի մայրաքաղաք Բաքու, որտեղ կմասնակցեն Եվրանեսթ ԽՎ-ի համաժողովին:

Պատգամավորները լուսանկար են հրապարակել համացանցում եւ հետոյալ գրառումն արել հանձնաժողովի ֆեյսբուքյան էջում. «Այսօր տոնական ողջ օրը ճանապարհներին էինք: Վերջապես հասանք Բաքու: Սրտանց շնորհավորում ենք մեզ՝ բոլորիս մեր պետության ծննդյան առիթով: Խորին երախտիքը Հայաստանին իրենց կյանքը նվիրած մարդկանց: Մենք ուժեղ ենք միասին և ոչինչ ենք առանց մեր Հայրենիքի: Կեցցե Հայաստանի Հանրապետությունը և հայ ժողովուրդը»:

Երեւանում իր աշխատանքն ավարտեց Հայաստան-Սփյուռք 6-րդ համաժողովը

Երեւանում սեպտեմբերի 20-ին իր աշխատանքն ավարտեց Հայաստան-Սփյուռք 6-րդ համաժողովը: Եռօրյա համաժողովի արդյունքում ընդունվել է ամփոփ հայտարարություն:

Նշենք, որ համաժողովի բացմանը ելույթ ունեցան ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանը, ԼՂՀ նախագահ Բակո Սահակյանը, Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն, Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա-ն, երկրորդ օրը՝ ՀՀ վարչապետ Կարեն Կարապետյանը, իսկ երրորդ օրը՝ ԱԺ նախագահ Արա Բաբոյանը:

Կկազմենք արեւմտահայերենի զարգացման ռազմավարություն. Հրանուշ Հակոբյան

Արեւմտահայերեն տարբերակով խոսում է ընդամենը 2 մլն մարդ, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն այն համարում վտանգի մեջ գտնվող լեզուներից մեկը...

Հայաստանում կմշակվի հայոց լեզվի արեւմտահայերեն ճյուղի զարգացման ռազմավարություն: Սեպտեմբերի 20-ին այս մասին նշեց սփյուռքի նախարար Հրանուշ Հակոբյանը՝ ելույթ ունենալով Երեւանում ընթացող Հայաստան-Սփյուռք հեղթական համաժողովում:

Նրա խոսքով՝ արեւմտահայերեն տարբերակով խոսում է ընդամենը 2 մլն մարդ, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն այն համարում վտանգի մեջ գտնվող լեզուներից մեկը: Արեւմտահայերենով դասավանդող դպրոցներ են հաճախում ընդամենը 150-170 հազար երեխաներ: «Անհրաժեշտ է փորձել մեծացնել արեւմտահայերենով խոսողների թիվը: Հայոց լեզվի լավագույն մասնագետները պետք է աշխատեն 3 հարցի վրա. առաջին՝ արեւելահայերենի եւ արեւմտահայերենի մերձեցում, երկրորդ՝ արեւմտահայերենի մաքրություն եւ կենտրոնացում արտագաղթի տարբեր օջախներում, երրորդ՝ ուղղագրության ճշգրտում», - ասաց Հակոբյանը՝ չհստակեցնելով, թե արդյոք արեւմտահայերենի դիրքերի ամրապնդումը չի նպաստի հետագայում պատմական հայրենիքից սփյուռքի մեկուսացմանը եւ հեռացմանը (Հայաստանում արեւմտահայերենով ոչ մեկը չի խոսում - խմբ.):

Իսլամացած հայերն արդեն չեն վախենում խոսել իրենց մասին. Հրանուշ Հակոբյան

Իսլամացած հայերն արդեն չեն վախենում խոսել իրենց մասին: Այս մասին սեպտեմբերի 20-ին՝ Հայաստան-սփյուռք 6-րդ համաժողովի ժամանակ, ասել է սփյուռքի նախարար Հրանուշ Հակոբյանը:

Նրա խոսքով՝ ընդունված է համարել, որ արտասահմանում 7 մլն հայ է ապրում, սակայն նրանց թվին պետք է գումարել 2 մլն իսլամացած հայերին, որոնք արդեն չեն վախենում ասել,

թե ով ենք իրենք: Հայերն ապրում են աշխարհի 118 երկրներում: Երկրի սահմաններից դուրս կա 30 հազար հայկական կազմակերպություն, 38 համահայկական, 712 եկեղեցի, 1004 դպրոց, 34 թանգարան, 103 հայագիտական կենտրոն, 637 մշակութային կենտրոն: «Իսկ սահմանադրական բարեփոխումներով ամրագրվել է հայ ազգի հայրենադարձության եւ պահպանման խնդիրը: Իսկ նրանք, ովքեր արտասահմանում են ապրում, պետք է իրենց երկրների օրինավոր քաղաքացիներ լինեն, որպեսզի հայ ազգի նկատմամբ հարգանք ներշնչեն եւ միաժամանակ պահպանեն իրենց լեզուն, ավանդույթներն ու հայկական ընտանիքը», - ասել է Հակոբյանը

Հայաստանը պատրաստ է խորացնել աշխատանքը սփյուռքի մասնագետների ցանցերի հետ. փոխվարչապետ

Հայաստանը պատրաստ է խորացնել աշխատանքը սփյուռքի մասնագետների ցանցերի հետ: Այս մասին սեպտեմբերի 20-ին՝ Հայաստան-Սփյուռք համաժողովի ժամանակ, ասել է ՀՀ փոխվարչապետ Վաչե Գաբրիելյանը:

Նրա խոսքով՝ քննարկվել են հայ ինժեներների, բժիշկների, գիտնականների եւ իրավաբանների կարողությունների զարգացման նոր ծրագրեր: Պրոֆեսիոնալ ներուժը պետք է օգտագործել բոլոր հնարավոր ճյուղերում, կարծում է նա:

«Համաժողովին գնահատվել է նաեւ զբոսաշրջության ոլորտում համատեղ աշխատանքի կարելիությունը հայ ժողովրդի պատմամշակութային ժառանգության պահպանման համար: Հայաստանը ամրապնդում է միջմշակութային երկխոսությունը եւ նպաստում է զբոսաշրջության հոսքին: 2016 թվականին Հայաստան է այցելել 1 մլն 260 հազար զբոսաշրջիկ, ինչը 6 տոկոսով ավելի շատ է, քան 2015-ին, իսկ 10 տարի առաջ այդ թիվը 382 հազար էր», - ասել է Գաբրիելյանը:

ԱՄՆ կոնգեսականներն այցելել են Շուշի եւ Ստեփանակերտ

ԱՄՆ Կոնգրեսում հայկական հարցերով կոմիտեի համանախագահ Ֆրենք Փայոնեն եւ արտաքին հարաբերությունների հարցերով կոմիտեի անդամ Թոմասի Հաբարդը այցելել են Արցախ:

Նրանց ուղեկցել է Ամերիկայի Հայ դատի հանձնախմբի (ANCA) նախագահ Բաֆֆի Համբարյանը: «Ինչպես կարողացել են համոզվել Կոնգրեսի մեր բարեկամները, Արցախը չափից ավելի ամերիկյան պատմություն է՝ ազատ ժողովրդի հաղթանակը օտարերկրյա տիրակալության դեմ բռնապետության նկատմամբ ժողովրդավարության արժանի եւ դժվարությամբ նվաճված հաղթանակ է», - նշել է Համբարյանը:

Փալոնեն եւ Հարարդն այցելել են Շուշի եւ Ստեփանակերտի մշակութային եւ կրոնական կենտրոններ, նաեւ ելույթ են ունեցել Արցախի խորհրդարանում: Այցի ընթացքում նրանց ուղեկցել են ԱՄՆ-ում Արցախի մշտական ներկայացուցիչ Ռոբերտ Ավետիսյանը, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի նախագահ Մարիա Մեիրանյանը եւ Ամերիկայի Հայկական ասամբլեայի համանախագահ Էնթոնի Բարսամյանը: Հիշեցնենք, որ ԱՄՆ կոնգրեսական Դեւիդ Վալադաուն սեպտեմբերի 18-ին նույնպես Արցախ էր այցելել, որտեղ ANCA-ի նախագահ Բաֆֆի Համբարյանի հետ հետեւել էր HAIIO Trust կազմակերպության ներկայացուցիչների սկանազերծման աշխատանքներին:

Ֆրանք Փալոուն. Արցախն անկախացել է միջազգային իրավունքի նորմերին համապատասխան

Սեպտեմբերի 20-ին Արցախ են ժամանել ԱՄՆ Ներկայացուցիչների պալատի անդամներ Ֆրենք Փալոունը եւ Թուլսի Գեբրըդը՝ ԱՄՆ-ում Արցախի մշտական ներկայացուցիչ Ռոբերտ Ավետիսյանի, Ամերիկայի հայկական համագումարի (ԱՀՀ) համանախագահ Էնթոնի Բարսամյանի եւ «Հայաստան» հիմնադրամի ԱՄՆ կառույցի տնօրեն Մարիա Մեիրանյանի ուղեկցությամբ: Կոնգրեսականներին առավոտյան Շուշիում դիմավորել է Ազգային ժողովի նախագահ Աշոտ Դուլյանը: Այնուհետեւ հյուրերը այցելել են Շուշիի արհեստագործական ուսումնարան եւ Սուրբ Ամենափրկիչ եկեղեցի: ԱԺ նախագահի աշխատասենյակում տեղի ունեցած առանձնագրույցից հետո կայացել է ընդլայնված կազմով հանդիպում, որտեղ հյուրերին միացել է Ամերիկայի Հայ Դատի գրասենյակի տնօրեն Բաֆֆի Համբարյանը: Նիստերի մեծ դահլիճում կազմակերպված հանդիպմանը մասնակցում էին Արցախի օրենսդիր ու գործադիր իշխանությունների ներկայացուցիչները, հանրային-քաղաքական եւ գիտակրթական ոլորտների պատասխանատուները: Ներկայացնելով հյուրերին՝ ԱԺ նախագահը նշել է, որ Արցախում եւ Հայաստանում մշտապես զգում են Կոնգրեսի Հայկական հարցերով հանձնախմբի աջակցությունը համահայկական նշանակության հարցերում: Խոսելով անցած տարիների համագործակցության մասին՝ Աշոտ Դուլյանը կարեւորել է 2006թ-ից ԱՄՆ Կոնգրեսում Արցախի անկախությանը նվիրված միջոցառումների կազմակերպումը եւ Արցախի

միջազգային ճանաչման հարցում կոնգրեսականների հետեւողական ջանքերը:

«Պատահական չէ, որ հենց ամերիկյան նահանգներից են գալիս Արցախի անկախությունն ու ազատությունը սատարող առաջին ազդակները, որոնք արտահայտվում են նահանգային մակարդակի օրենսդիր մարմինների կողմից ընդունված բանաձեւերի տեսքով: Նման բանաձեւերը ոչ միայն քաջալերում են Արցախի ժողովրդին ազատության համար անհավասար պայքարում, այլեւ մեկ անգամ եւս փաստում են ԱՄՆ-ի հավատարմությունն ազատության բացարձակ գաղափարին», - ընդգծել է խորհրդարանի նախագահը:

Շնորհակալություն հայտնելով հանդիպման համար՝ Ֆրենկ Փալոունը անդրադարձել է Կոնգրեսի Հայկական հարցերով հանձնախմբի եւ Արցախի իշխանությունների միջեւ համագործակցության ձեւավորված ավանդույթներին եւ գոհունակություն հայտնել Արցախում տարեցտարի նկատվող քաղաքական, տնտեսական եւ սոցիալական առաջընթացի կապակցությամբ:

ԱՄՆ Կոնգրեսում Հայկական հարցերի հանձնախմբի հիմնադիր համանախագահ Ֆրենկ Փալոունը շեշտել է, որ իրենց գործունեությունը հիմնականում նպատակ ունի ամերիկյան հասարակությանը հասցնելու Արցախի մասին երեք իրողություն, որ Արցախը իրավական երկիր է, որ այն անկախացել է միջազգային իրավունքի նորմերին համապատասխան եւ ունի արդյունավետ գործող պետական ինստիտուտներ:

Կոնգրեսական Թուլսի Գեբրըդը, խոսելով Արցախ կատարած իր առաջին այցի մասին, ընդգծել է, որ որպես նախկին զինվորական քաջ զիտակցում է պատերազմի մեջ գտնվող ժողովուրդների կողմից խաղաղության ընկալման արժեքը եւ, որպես իշխանության ներկայացուցիչ, հետագայում եւս շարունակելու է աջակցել արցախցիների արդար պահանջին:

Եզրափակելով հանդիպումը՝ խորհրդարանի նախագահը նշել է, որ ամերիկացի գործընկերների այցը միասնական նպատակին՝ Արցախի միջազգային ներգրավվածությանն ու ճանաչմանն ընդառաջ մի քայլ է, որն արժանի է գոհունակության եւ բարձր գնահատանքի:

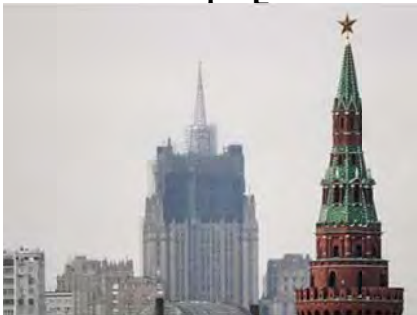
ՌԴ Դաշնության խորհուրդը պետք է քննի Ղարաբաղն Ադրբեջանին ապօրինի փոխանցելու հարցը. Նորատ Տեր Գրիգորյանը

Ռուսաստանում արեւմտահայերի կոնգրեսը ՌԴ Դաշնային ժողովի Դաշնության խորհրդի նախագահին կոչ է արել քննարկել 1921 հուլիսի 5-ին Ղարաբաղը Ադրբեջանին ապօրինի փոխանցելու հարցը: Այս մասին սեպտեմբերի 18-

ին՝ Հայաստան–Սփյուռք 6-րդ համաժողովի շրջանակում լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ, ասել է ռազմական–քաղաքական գործիչ Նորատ Տեր Գրիգորյանը: «Ես ղեկավարում եմ արեւմտահայերի կոնգրեսը, մենք աշխատում ենք Դաշնության խորհրդում եւ Պետդումայում դարաբաղյան հարցի կարգավորման եւ Ղարաբաղի անկախությունը ճանաչելու ու շրջափակումն հանելու ուղղությամբ: Վերջերս մենք նամակ էինք գրել Դաշնության խորհրդի ղեկավար Վալենտինա Մատվիենկոյին՝ նշելով, որ նա հարցազրույցում ասել էր, թե Դաշնության խորհուրդը կքննարկի Դրիմն ապօրինի կերպով Ուկրաինային հանձնելու հարցը: Ահա, խնդրեմ, քննե՛ք նաեւ 1921 հուլիսի 5-ին Ղարաբաղը Ադրբեջանին ապօրինի փոխանցելու հարցը»,– ասել է Տեր Գրիգորյանը:

Հայաստանում Ռուսաստանին բարեկամ է համարում մոտ 78 տոկոսը, թշնամի՝ մոտ 4 տոկոսը

Այս տարվա մայիսին անցկացված հարցման արդյունքներով Ռուսաստանին բարեկամ երկիր է համարել հարցվածների 76,9 տոկոսը եւ թշնամի՝ 3,9 տոկոսը: Այս մասին այսօր՝ սեպտեմբերի 27-ին, «Դեպի Հյուսիս», թե՛ Արեւմուտք դիրքորոշումներ» հասարակական կարծիքի ուսումնասիրության արդյունքները ներկայացնելիս նշել է «Հասարակական հետազոտությունների առաջատար խումբ» ՀԿ-ի (APR Group) նախագահ Ռուբեն Սարգսյանը: Նրա խոսքով, 2016 թվականին Ռուսաստանին բարեկամ երկիր է համարել հարցվածների 61 տոկոսը եւ թշնամի՝ 11,3 տոկոսը: Ռուբեն Սարգսյանը հատկանշական համարեց, որ Ռուսաստանին ոչ բարեկամ կամ թշնամական պետություն համարողների 46,8 տոկոսը կողմնակից է ԵՄ-ին, եւ միայն 14 տոկոսը՝ ԵՏՄ-ին: Իսկ ահա Ռուսաստանին բարեկամ համարողների 31,6 տոկոսը կողմնակից է ԵՄ-ին, եւ 36,1 տոկոսը՝ ԵՏՄ-ին:

Հայաստանը սեփական տեխնոլոգիաներով անօդաչու սարքեր է արտադրում. Վիգեն Սարգսյան

Հայաստանում անօդաչու սարքեր են արտադրվում: Այս մասին սեպտեմբերի 13-ին ԱԺ–ում ասել է պաշտպանության նախարար Վիգեն Սարգսյանը՝ պատասխանելով «Ելք» դաշինք խմբակցության ղեկավար Նիկոլ Փաշինյանի հարցին:

Նա նշեց, որ Ադրբեջանն իր սեփական անօդաչու սարքերն է արտադրում: Դրան ի պատասխան՝ նախարարն ասաց, որ իր սարքերն է արտադրում նաեւ Հայաստանը, ընդ որում, սեփական տեխնոլոգիաներով, այլ ոչ թե ուրիշի գծագրերի հիման վրա: «Նրանք կատարել են եւ կկատարեն մարտական առաջադրանքները, եւ ժամանակի հետ ավելի լավ»,– հավելեց նախարարը:

ՀՀ կառավարությունը հրաժարվել է աջակցել Տիգրանակերտում իրականացվող գիտական պեղումներին. հնագետ

Երկու տարի առաջ ՀՀ կառավարությունը հրաժարվեց որեւէ աջակցություն ցուցաբերել Տիգրանակերտում գիտական պեղումների իրականացմանը: Այդ մասին սեպտեմբերի 8-ին՝ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ, հայտնել է արշավախմբի ղեկավար Համետ Պետրոսյանը, որը պեղումներ է իրականացրել Տիգրանակերտում (հնագույն քաղաքի ավերակներ Լեռնային Ղարաբաղում–խմբ.): Նրա խոսքով՝ չնայած տվյալ հանգամանքին, գիտնականներն աջակցություն են գտել ի դեմս ԼՂՀ ղեկավարության եւ առանձին բարերարների, որոնք քիչ միջոցներ չեն տրամադրում՝ պեղումների իրականացմանն ուղղված հետազա աշխատանքները շարունակելու համար: «Փառք Աստծո, մեզ գոնե ԼՂՀ իշխանություններն են աջակցում: Պետք է հասկանալ, որ քաղաքական մակարդակով Ղարաբաղը ճանաչված չէ, եւ այդ պատճառով բարդ է միջազգային որեւէ աջակցություն ստանալը: Այդուհանդերձ, հարազատ երկիրն էլ է մեզ մերժել՝ զբաղեցնելով մեծամիտ դիրքորոշում»,– պարզաբանեց Պետրոսյանը: Դրա հետ մեկտեղ, Պետրոսյանը նշել է, որ Տիգրանակերտը շատ լավ է պահպանվել որպես պատմական հուշարձան եւ համապատասխանում է դասական բոլոր չափանիշներին: Նրա խոսքով՝ Տիգրանակերտում հիմնական պեղումներն իրականացվել են հյուսիսում գտնվող բերդապարսպի մոտ, որտեղ վերջինիս բարձրությունը տեղ–տեղ հասել է 4 մետրի: Հնագետը հայտնել է նաեւ, որ նրանք արդեն թվով հինգերորդ ուղղանկյունաձեւ աշտարակն են պեղում, որից միայն հիմքն է պահպանվել:

Հնագետն ընդգծել է, որ ներկայիս պեղումների ընթացքում Տիգրանակերտում հայտնաբերվել են գեների մասեր, բրոնզե կամ արծաթյա հայելիներ, ինչպես նաև ոսկյա զարդեր:

Պետրոսյանը նշել է, որ գիտնականներն արդեն հասել են վաղ քրիստոնեական շրջանին: Սակայն, հնագետի խոսքով, Տիգրանակերտում պեղումների աշխատանքներն ընդլայնման կարիք ունեն:

«Մեկ տարում այդ հիսաքանչ պատի 15-20 մետրը բացելով՝ մենք դժվար թե կարողանանք կազմել այդ քաղաքի ընդհանուր պատկերը», - պարզաբանել է նա՝ դրա հետ մեկտեղ հավելելով, որ ԼՀՀ կառավարության կողմից ցուցաբերվող աջակցության շնորհիվ իրենց հաջողվում է 30-ից 40 օր աշխատել՝ ներգրավելով հնագետների եւ բանվորների փոքրաքանակ մի խումբ:

Ստեղծվող Համահայկական խորհուրդը խորհրդատվական մարմին է. սփյուռքի նախարար

Ստեղծվող Համահայկական խորհուրդը խորհրդատվական մարմին է: Սեպտեմբերի 5-ին՝ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ այս մասին ասաց սփյուռքի նախարար Հրանուշ Հակոբյանը:

Անդրադառնալով այն հարցին, թե Համահայկական խորհուրդը պարտադիր կառույց է լինելու, նախարարը նշեց. «Մենք չենք կարող այնպիսի մարմին ստեղծել, որը կարող էր Հայաստանի, Լեռնային Ղարաբաղի եւ Սփյուռքի համար պարտադիր լինել: Սա բացառվում է: Մեծ սփյուռք ունեցող երկրներում սովորաբար տարբեր ձեւաչափերով նման կառույցներ գործում են. ինչ-որ տեղ կոնգրես է կոչվում, ինչ-որ տեղ՝ նախագահին առընթեր խորհուրդ: Ո՞րն է գլխավոր նպատակը: Դժբախտաբար, ճակատագիրը մեզ ցրել է ամբողջ աշխարհով, եւ այս պոտենցիալը կոնսոլիդացնելու անհրաժեշտություն կա»: Ըստ նախարարի՝ անցած 25 տարիները ցույց են տալիս, որ մեր Սփյուռքի հայտնի կազմակերպությունների ղեկավարները եւ ներկայացուցիչները ժամանում են, լսում, հստակեցումներ կատարում: «Մա չի նշանակում, որ նրանք մեկնում են եւ անում այն, ինչ մենք ասել ենք: Սակայն նրանք իրենց գործունեության ոլորտներում շտկումներ են կատարում: Օրինակ՝ դարաբաղյան խնդրի վերաբերյալ ասելու եւ անելու բան ունեն ոչ միայն Հայաստանն ու Լեռնային Ղարաբաղը, այլեւ Սփյուռքը, յոթիստական կազմակերպությունները: Հայոց ցեղասպանության հարցում պետության մոտեցումները կարող են տարբերվել Սփյուռքի մոտեցումներից, եւ Սփյուռքն, ավելի ազատ լինելով, կարող է հարցումներ ներկայացնել, որոնք պետականից տարբերվում են: Այնպես որ, այսպիսի քննարկումները, ժողովները կարող են երկկողմանի օգտակար լինել», - ընդգծեց Հակոբյանը:

Ինչ վերաբերում է խորհրդի աշխատանքին եւ անդամներին, այս հարցերը արդեն երկար ժամանակ քննարկվում են՝ գրեթե 20 տարի, շարունակեց նախարարը: «Այսօր մոտեցումը հետեւյալն է՝ Համահայկական խորհուրդը պետք է կազմավորվի հաջորդ տարվա մայիսին: Եվ առաջին նիստը տեղի կունենա այս ամիս հոբելյանական միջոցառումների շրջանակում», - հավելեց Հրանուշ Հակոբյանը:

Հայաստանի ամենատարեց բնակիչը 115 տարեկան է, ապրում է Գեղարքունիքի Երանոս գյուղում. Անահիտ Գեւորգյան

Հայաստանում տարեց բնակչության թվի ավելացման միտում է նկատվում. ներկայումս 63 տարեկան եւ բարձր տարիքի մարդկանց թիվը կազմում է մշտական բնակչության թվի մոտ 13 տոկոսը (շուրջ 390 հազար մարդ): Այս մասին, այսօր՝ սեպտեմբերի 30-ին, Տարեցների միջազգային օրվա առթիվ հրավիրված մամուլի ասուլիսի ժամանակ նշել է ՀՀ աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարարության Տարեցների հիմնահարցերի բաժնի պետ Անահիտ Գեւորգյանը:

Նրա խոսքով, այսօրվա դրությամբ հայաստանում բնակվում է 100 տարին լրացած 85 մարդ, ամենատարեց բնակիչը ապրում է Գեղարքունիքի Երանոս գյուղում՝ 115 տարեկան, իսկ Երևանում 100 և ավելի բարձր տարիքի 22 բնակիչ կա.

«Ընդ որում՝ նրանց մեծ մասը կանայք են»: Անահիտ Գեւորգյանը նշեց, որ ՄԱԿ-ի Բնակչության հիմնադրամի կանխատեսումների համաձայն, Հայաստանում 2050 թ. 65-ից բարձր տարիք ունեցողները կկազմեն բնակչության 22-23 տոկոսը: Այսինքն, ըստ նրա, ստացվում է, որ Հայաստանը ծերացող երկիր է, իսկ դրա հետ կապված առաջանում են տնտեսական խնդիրներ՝ կենսաթոշակ վճարելու, սոցիալական ծառայություններ ապահովելու եւ այլն. բացի այս, նվազում է բնակչության աշխատունակ տարիքը:

«2017թ. կառավարության հավանությանն արժանացած «Ծերացման հետեւանքների հաղթահարման եւ տարեցների սոցիալական պաշտպանության 2017-2020 թթ. ռազմավարությունում» ամրագրվել են տարեցներին մատչելի եւ որակյալ ծառայությունների տրամադրումը», - ընդգծեց Անահիտ Գեւորգյանը:

Մահացել է Գորիկ Հակոբյանը

Երկարատեւ հիվանդությունից հետո 71 տարեկանում այսօր՝ սեպտեմբերի 30-ին, մահացել է ՀՀ Ազգային անվտանգության ծառայության նախկին տնօրեն Գորիկ Հակոբյանը:

Նշենք, որ ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի՝ 2016թ. փետրվարի 12-ի հրամանագրերով գեներալ-գնդապետ Գորիկ Հակոբյանն ազատվել էր ԱԱԾ տնօրենի պաշտոնից, նշանակվել ՀՀ նախագահի խորհրդականի պաշտոնում:

Կենսագրական տվյալներ

Ծնվել է 1946 թ.-ի, փետրվարի 11-ին, Լենինականում:

1963-1968 թթ. – ուսանել է Կ. Մարքսի անվան Երեւանի Պոլիտեխնիկական ինստիտուտում:

1969-1970 թթ. անցել է Միոսկի ԽՍՀՄ Պետական անվտանգության կոմիտեի բարձրագույն դասընթացներ:

Աշխատանքային գործունեություն

1970-1991 թթ. - ՀԽՍՀ ՊԱԿ-ի օպերիվագոր, ավագ օպերիվագոր, բաժանմունքի պետ, բաժնի պետի տեղակալ, բաժնի պետ:

1991-1995 թթ. - ՀՀ Ազգային անվտանգության պետական վարչության 2-րդ վարչության պետի տեղակալ, 2-րդ գլխավոր վարչության պետ:

1995-1997 թթ. - ՀՀ Ազգային անվտանգության նախարարության 2-րդ գլխավոր վարչության պետ:

1997-1999 թթ. - ՀՀ Ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության նախարարի տեղակալ:

1999-2003 թթ. - ՀՀ Ազգային անվտանգության նախարարի տեղակալ:

2003-2004 թթ. - ՀՀ ԿԱ Ազգային անվտանգության ծառայության տնօրենի տեղակալ:

2004 թվականի նոյեմբերի 8-ին ՀՀ Նախագահի հրամանագրով նշանակվել է ՀՀ ԿԱ Ազգային անվտանգության ծառայության տնօրեն:

ՀՀ Նախագահի 2011 թ. փետրվարի 16-ի հրամանագրով ծառայությունը ազգային անվտանգության մարմիններում երկարաձգվել է մինչև 2016 թվականի փետրվարի 11-ը:

Կոչումներ եւ շքանշաններ

Գեներալ-գնդապետ (17 դեկտեմբերի 2009 թ.):

«Մարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի շքանշան:

Սուրբ Վարդան Մամիկոնյանի շքանշան:

ՀՀ վարչապետի հուշամեդալ (2006):

ՀՀ վարչապետի հուշանվեր (2013):

Արևմտյան Հայաստան

Թուրքիայի միակ հայկական գյուղում մշակութային կենտրոն են բացել

Թուրքիայի միակ հայկական Վազրֆ գյուղում հանդիսավորությամբ բացվել է Մեսրոպ Մուրաֆյանի անվան մշակութային կենտրոնը:

Ինչպես տեղեկացնում է Մտամբուլի հայկական «Ակոս»-ը, Վազրֆ գյուղում պատրիարք Մեսրոպ Մուրաֆյանի անունով մշակույթի կենտրոնի բացումից առաջ գյուղի

Սուրբ Աստվածածին եկեղեցում պատարագ է մատուցվել, որից հետո տոնական ճաշ է մատուցվել հյուրերին:

Մշակութային կենտրոնի բացմանը ներկա են եղել հայ համայնքի բազմաթիվ ներկայացուցիչներ, Հայթայի քաղաքապետը, Հայթայի Սամանդաղի շրջանի քայմաքամը եւ այլ թուրք պաշտոնյաներ:

Աղթամարի հայկական եկեղեցում 3-րդ տարին անընդմեջ պատարագ չի մատուցվի

Աղթամար կղզու հայկական եկեղեցում այս տարի էլ պատարագ չի մատուցվելու:

NEWS.am-ի հետ զրույցում «Ակոս» պարբերականի հայկական բաժնի խմբագիր Բագրատ Էստուկյանը հայտնեց, որ պատճառը ոչ թե Թուրքիայի իշխանությունների թույլ չտալն է, այլ անվտանգությունը:

Նշենք, որ Թուրքիայի կառավարության միջոցներով Աղթամարի Սուրբ Խաչը 2007թ.-ին վերանորոգվել է եւ բացվել է այցելությունների համար որպես թանգարան: Այնուհետ Պոլսո Հայոց պատրիարքարանը դիմել էր Թուրքիայի կառավարությանը՝ Աղթամարի Սուրբ Խաչում տարին մեկ անգամ պատարագ իրականացնելու թույլտվություն ստանալու համար: 2010-ի մարտին Թուրքիայի մշակույթի նախարար Էրթուրդուլ Գյունայը հայտարարեց, թե արդեն կա Սուրբ Խաչում պատարագ իրականացնելու եւ եկեղեցու զմբեթին խաչ տեղադրելու թույլտվությունը: Պատարագի անցկացման օր նշանակվեց սեպտեմբերի երկրորդ կիրակի:

Վերջին անգամ այստեղ պատարագ մատուցվել է 2014թ.-ին: Պոլսո հայոց պատրիարքարանն արդեն 2015թ.-ին որոշում կայացրեց Վանի Սուրբ Խաչ եկեղեցու պատարագը, ահաբեկչական հարձակումները հաշվի առնելով, չեղյալ հայտարարել: Դրանից հետո էլ արդեն Թուրքիայի իշխանությունները դադարեցրին կրոնական ծիսակատարություններն Աղթամարի հայկական եկեղեցում: Այս խնդրին իր «Աշխարհում կրոնի ազատության» նոր զեկույցում անդրադարձել էր նաեւ ԱՄՆ պետքարտուղարությունը:

Հիշեցնենք, որ Աղթամարի Սուրբ Խաչ եկեղեցին 915-921 թվականներին կառուցվել է Վասպուրականի իշխան Գագիկ Արծրունու պատվերով՝ ճարտարապետ, քանդակագործ և նկարիչ Մանվելի կողմից: Տաճարի արտաքին պատերը զարդարված են 6 հորիզոնական շարք կազմող զարդաքանդակներով, որոնք չեն խախտում պատերի հարթությունը: Չարդաքանդակները ստեղծելիս Մանվելը հաշվի է առել հնարավոր դիտանկյունները և տարբեր ժամերի լուսավորությունը: Պատերից մեկի վրա Գագիկ Արծրունու դիմաքանդակն է, կողքին՝ ողջ հասակով Զրիստոսը, որին արքան պարգում է եկեղեցու մանրակերտը:

Ստամբուլում հայկական եկեղեցի են կոդոպտել

Ստամբուլում հայկական եկեղեցի է կոդոպտվել: Doğan-ը գրում է, որ սեպտեմբերի 15-ին կոդոպտիչները Ստամբուլի Բեյոջլու թաղամասում գտնվող հայկական Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի են ներթափանցել եւ կրոնական արտեֆակտներ գողացել:

Տեղի բանկիչները նկատել են գողերին, երբ նրանք փորձել են ավտոմեքենայում տեղավորել եկեղեցուց հափշտակած հսկայական նկարն ու խաչելությունը: Հասկանալով, որ իրենց նկատել են՝ հանցագործները մի կողմ են նետել գողոնն ու փախել:

Թուրքիայում հայկական ու հրեական համայնքները պայքարում են Իշխանաց կղզիների պահպանման համար

Ստամբուլի Իշխանաց կղզիների վերակառուցման նոր պլանը Թուրքիայում բողոքի ալիք է առաջ բերել, հայտնում է Վատիկանի Ռադիոն: Նախագծի շինարարությունը կանդրադառնա լողափերին, անտառներին, նախկինում պետության կողմից պահպանվող շինություններին: Բնապահպան ակտիվիստներից բացի, բողոքի ակցիա են կազմակերպել նաև քրիստոնյա եւ հրեական համայնքները: Հայ քրիստոնյաները, ուղղափառ հույները, կաթոլիկներն ու սեֆարդյան հրեաները այս կղզիներում այնքան խիտ են բնակեցված, ինչպես Թուրքիայում ոչ մի այլ տեղ: Կղզիների մոտ 14 հազար բնակիչներին ավելի քան 50 հազար նորերին ավելացնելու դեպքում կղզիները կկորցնեն Օսմանյան Թուրքիայի հնագույն բազմակրոն եւ մշակութային օջախ լինելու բնույթը:

Պետության կողմից պահպանվող հուշարձանի կարգավիճակը կորցնելը սպառնում է պատմական եկեղեցիներին, վանքերին, սինագոգներին: Միաժամանակ նախատեսվում է գեղանկար փայտյա տները օտարել սեփականատերերից, որոնք հիմնականում պատկանում են

հայերին եւ հրեաներին: Դրանց տեղերում պետք է բազմահարկ բնակելի թաղամասեր կառուցվեն:

Թուրք գրող, Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր Օրհան Փամուկը, որը կղզիներից մեկում է ապրում, միացել է բողոքի ցույցերին: «Գեղեցիկ հին Ստամբուլի մասին երազանքի կղզին վերածվում է դժոխային առեւտրի, շրջակա միջավայրի կործանման եւ պրիմիտիվության»,– ասել է նա:

Սփյուռք

Միրիայում ապրող հայերին վտանգ միայն քրդերից է սպառնում. Հայր Անդրանիկ

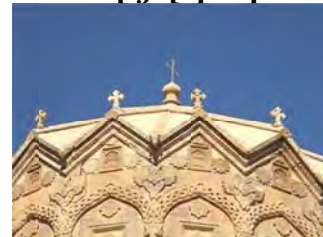

Միրիայում ապրող հայերին վտանգ միայն քրդերից է սպառնում: Այս մասին ասաց Միրիայում Կաթոլիկ եկեղեցու Միրիայի Ջեզիթեի շրջանի առաջնորդ հայր Անդրանիկ Ծ.Վ. Այվազյանը:

«Մեր շրջանում ունենք ինքնապաշտպանության ջոկատներ, միակ վտանգը քրդերից է գալիս: Քրդերը մտնում են վարժարաններ, առգրավում են քրիստոնյաների տները, արտերը, քանդում վարժարանները: Պետությունը սպասելով լավ առիթի, փորձում է մեզ օգնել, հուսով ենք, որ բանակը ի վերջո կկարողանա տեղ կանգնել ամբողջ շրջանին եւ վերականգնել մեր իրավունքները:»,–ասաց նա:

Հայր Անդրանիկի խոսքով, հայերի համար Միրիան անփոխարինելի երկիր է. «Մեր՝ սիրիահյերիս համար, Միրիան անփոխարինելի երկիր է, այն ազատությունները, որոնք մենք ունենք Միրիայում, ոչ մի տեղ չունենք՝ ոչ հարկ ենք մուծում, ոչ դրոշմաթուղթ ենք տալիս, ոչ հոսանքի, ոչ ջրի փող ենք տալիս: Հույս ունենք, որ, եթե արտագաղթածների մի մասը վերադառնա՝ կվերագտնենք ու կվերականգնենք մեր կորցրածը»:

Սպահանի թեմական խորհրդի առենապետ Վարուժ Մինասյանը հարձակման է ենթարկվել Հայաստանից վերադառնալիս

Սեպտեմբերի 22-ին, երբ Հայաստանից Նոր Զուղա էին ժամանում Հայաստան-Սփյուռք համահայկական խորհրդաժողովին մասնակցած Սպահանի Հայոց Թեմի

պատվիրական անդամները, այդ թվում Թեմական Խորհրդի ատենապետ Վարուժ Մինասյանը, վերջինս գիշերվա ժամը 10-ի սահմաններում իր բնակարանի մուտքի առջև հարձակման է ենթարկվել անհայտ անձանց կողմից:

Ազգային Առաջնորդարանի Սպահանի Հայոց Թեմի դիվանից հայտնում են, որ նրանք մահակով եւ սուր զենքով վիրավորել են նրան եւ դիմել փախուստի: Մինչ այդ հանցագործները փորձել են հարձակվել նաեւ Առաջնորդարանի ավտոմեքենայի վրա, որում եղել է Վարուժ Մինասյանը:

«Նշենք որ նույն մեքենայում է եղել նաեւ թեմի թեմակալ Առաջնորդ Սիմեոն Ծ. Վրդ. Քեչեչյանը, այդուհանդերձ հակառակ տարածված լուրերի, Հայր Սուրբը եւ վարորդը հարձակման թիրախ չեն դարձել եւ նրանց ու մեքենային որեւէ վնաս չի պատճառվել:

Վարուժ Մինասյանն անմիջապես տեղափոխվել է հիվանդանոց եւ կատարվել են առաջին օգնության եւ մյուս բուժումները: Նրա առողջական վիճակն այժմ գոհացուցիչ է եւ այսօր դուրս է գրվել հիվանդանոցից ու տեղափոխվել իր բնակարան:

Կատարված հանցագործության կապակցությամբ հարուցվել է դատական գործ եւ դեպքի հանգամանքները պարզելու համար ընթանում է հետաքննություն պատկան մարմինների կողմից, որոնց միջոցով որոշ բացայայտումներ կատարվել են, սակայն քննության ընթացքը չհանգարելու նպատակով առայժմ հրապարակումներ չեն կատարվում:

Թեմի թեմակալ առաջնորդը, ժողովականությունը եւ մարմինները դատապարտելով այս եւ նմանօրինակ հանցագործ արարքները, հայտնում են որ անհրաժեշտ է չտրվել որոշ լրատվամիջոցների տարածած սխալ եւ անստույգ տեղեկություններին եւ մեկնաբանություններին, եւ որ հարկավոր է սպասել մինչեւ քննության ընթացքի ավարտը, որպեսզի հնարավոր լինի ճշգրիտ տեղեկություններ փոխանցել հանրությանը», - ասված է հաղորդագրության մեջ:

Ես հայ եմ, այդ պատճառով ես շատ եմ սիրում Հայաստանը. 60-ամյա Տու Չարն առաջին անգամ է Հայաստանում

Մյանմարում բնակվող 60-ամյա Տու Չար Մինթը ինժեներ-քիմիկոս է եւ սննդի տեխնոլոգ: Նա Հայաստան է եկել մասնակցելու Հայաստան-Միյուոք 6-րդ համաժողովին, որն ընթացավ սեպտեմբերի 18-20-ը:

Այս համաժողովն, ըստ Տու Չարի, նպաստում է հայկական մշակույթի պահպանմանը: «Մենք պարտավոր ենք փոխանցել մեր ժառանգությունը նոր սերունդներին: Հետեւաբար, այս համաժողովը շատ արդյունավետ է այն

մարդկանց համար, ովքեր բնակվում են արտերկրում», - ասել է Տու Չար Մինթը:

NEWS.am-ի թղթակցի հետ զրույցում նա պատմել է Մյանմարի հայկական համայնքի կյանքի մասին:

«Մայրաքաղաք Յանգոնում համայնքն ունի մոտ 100 մարդ: Միայն երկու տարի առաջ մենք կարողացանք մեր նոր ղեկավարի շնորհիվ իրապես անկախ դառնալ: Եվ մենք հնարավորություն ունեցանք շփումներ ունենալ օտարերկրացիների, այլ երկրների բնակիչների հետ: Երեք տարի առաջ՝ 2014 թ. հոկտեմբերին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Երկրորդը եկավ Մյանմար, այցելեց հայկական եկեղեցի, որից հետո մեր համայնքն ավելի միասնական դարձավ», - ընդգծել է Մինթը:

Շարունակելով նա նշել է, որ Մյանմարում աճում է նոր հայկական սերունդ: «Մենք պետք է կոչ անենք նրանց այցելել հայկական եկեղեցի, ուսումնասիրել մեր հայկական ժառանգությունը, մշակույթը: Մենք պետք է այս տեղեկությունը փոխանցենք հաջորդ սերունդներին », - ասում է հայուհին:

Նրա պապի անունը Մալիաս Մինաս է եղել: Նա Մյանմար է եկել Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից առաջ, աշխատել է հայտնի «Սարգիս եղբայրների» մոտ (Մարտին Սարգիս, Տիգրան Սարգիս, Ավետ Սարգիս, Արշակ Սարգիս), ովքեր հարավարեւելյան Ասիայում հիմնադրել են «Strand Hotel» շատ շքեղ հիմնաստղանի հյուրանոցների ցանցը:

«Հայրս հիմնել է պլանտացիա եւ սուրճի արտադրություն: 1980 թվականից դրվեց մեր փոքր ընտանեկան բիզնեսի սկիզբը: Եվ ես սկսեցի աշխատել իմ հոր բիզնեսի զարգացման ուղղությամբ: Մեր երկրի կլիման արեւադարձային է, որը շատ օգտակար է սուրճի պլանտացիայի համար: Մենք տեղացիների եւ բարձրակարգ հյուրանոցների համար ենք սուրճ ստեղծում», - պատմել է Տու Չարը:

Նրա պապը մահացել էր, երբ հայրը դեռ փոքր էր:

«Դրա համար մենք չենք կարողացել հայկական համայնքի հետ կապ պահպանել: Հայրս ինժեներ-էլեկտրիկ էր, ամենավորքերն էր 5 երեխաների մեջ: Նա աշխատում էր Մյանմայի բանակի անձնակազմում, այդ իսկ պատճառով նա վախենում էր կապ հաստատել օտարերկրացիների հետ. նրան կկայանավորեին եւ մենք խնդիրներ կունենայինք», - հիշում է Մինթը:

60 տարվա մեջ առաջին անգամ այցելելով պատմական հայրենիք եւ պատասխանելով տպավորությունների մասին հարցին՝ նա նշեց, որ արտասովորու աստիճան հուզված է: Կինը սկզբում ժպտաց, հետո երեխայի պես արտասովեց. «Ես հայ եմ, այդ պատճառով շատ եմ սիրում Հայաստանը»:

Նիսի հայերը ձմեռային հագուստ կզենն Արցախի հայերի համար

Նիսի հայերը ձմեռային հագուստ կզենն Արցախի բանակի համար: Այս մասին հայտնել է Նիսի հայ-ֆրանսիական բարեգործական միության նախագահ Մացակ Պոլադյանը: Օգնությունը տրամադրելու են Նիսի ու Մոնակոյի, նաեւ ամբողջ Պրովանս տարածաշրջանի հայերը, հավելել է նա: «Մենք գտել ենք այդ ամբողջ սպառազինությունները գնելու ու առաքելու հնարավորություններ ու հույս ունենք, որ դրանով կօգնենք», - ասել է Պոլադյանը:

Մալայզիայի Ձորջրաունում բացվել է Հայկական այգի

Մալայզիական Պենանգ կղզու Ձորջրաուն քաղաքում բացվել է Հայկական այգի: Քաղաքապետ Դատուկ Մայմունախ Շարիֆի խոսքով՝ այգու տարածքը շատ հարմար է խաղերի ու հասարակական միջոցառումներ կազմակերպելու համար, հայտնում է The Sun Daily-ն; Այգին գտնվում է Հայկական փողոցից ոչ հեռու: Փողոցը ստացել է նման անվանում 19-րդ սկզբին, երբ այնտեղ են ժամանել հայ վաճառականներ:

Իրաքի Քուրդիստանի հայերը «այո» են քվեարկել հանրաքվեին. Արամ Շահին Բակոյան

Իրաքի Քուրդիստանի ինքնավար հատվածի խորհրդարանի հայ պատգամավոր Արամ Շահին Բակոյանը հարցազրույց է տվել Ստամբուլի հայկական «Ակոս»-ին:

Հարցազրույցում Արամ Շահին Բակոյանը նշել է, որ Քուրդիստանի տարածքում ապրող 4 հազար հայերից քվեարկելու իրավունք ունեն 650 հայ: Ըստ հայ պատգամավորի, քվեարկած հայերի մեծ մասը «այո» է քվարկել հանրաքվեին:

«Հայերը եւ քրդական իշխանությունը 2015-ից հետո լավ հարաբերությունների մեջ են: Այդ պատճառով քրդական իշխանության համար հաճո բաները, մեր համար էլ լավ են: Մենք աջակցում ենք անկախությանը: Դա դրական փոփոխություն է բերելու»,–ասել է Իրաքի Քուրդիստանի հայ պատգամավորը:

Միջազգային

Իրաքի Քուրդիստանի ղեկավարը հայտնել է անկախացման մասին հանրաքվեում «այո»-ի կողմնակիցների հաղթանակի մասին

Իրաքի Քուրդիստանի ղեկավար Մասուդ Բարզանին հայտնել է անկախացման մասին հանրաքվեում «այո»-ի կողմնակիցների հաղթանակի մասին: Rudaw-ի փոխանցմամբ՝ Բարզանին կոչ է արել Բաղդադին ու

հարեւան երկրներին հարգել միլիոնավոր մարդկանց կամքը, որոնք կողմ են քվեարկել անկախացմանը:

«Դուք՝ Քուրդիստանի ժողովուրդը, թույլ չեք տվել կոտրել ձեր կամքը: Ու հիմա, այն բանից հետո, երբ դուք ասել եք «այո» անկախացմանը ու «ոչ» քիմիական հարձակումներին ու ցեղասպանությանը, մենք նոր փուլ ենք թելակոխում»,–ասել է նա ժողովրդին հասցեագրված իր հեռուստատեսային ուղերձում:

Բարզանին Իրաքի վարչապետ Հայդեր ալ Աբադիին ու երկխոսությանը հավատացողներին կոչ է արել բացել դռները բանակցությունների համար:

Հասարակական

ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ՍՓՅՈՒՌ ՎԵՅԵՐՈՐԴ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մենք՝

Հայաստանի առաջին Հանրապետության հռչակման, 1918թ. մայիսյան հերոսամարտերի 100-ամյա հորեյանների և Երևանի հիմնադրման 2800-ամյակի նախաշեմին Երևանում գումարված «Փոխադարձ վստահություն, միասնականություն և պատասխանատվություն» խորագրով Հայաստան-Սփյուռք 6-րդ համաժողովի մասնակիցներս՝

Առաջնորդվելով Հայաստան-Արցախ-Սփյուռք եռամիասնության ամրապնդման գործում ողջ հայության ներուժի համախմբման, շարունակական երկխոսության և բազմաշերտ ներգրավման հրամայականով,

Կարևորելով ազգային նպատակադրումների համատեղ ամրագրումը, դրանց կենսագործման համար ծրագրերի մշակումը, տարբեր միջոցներով յուրաքանչյուրի մասնակցության համար հնարավորության ընձեռումը և արդյունքների համար հայության համահավաք պատասխանատվության գիտակցումը,

Նկատի ունենալով, որ Հայաստանի Հանրապետության, Արցախի Հանրապետության հզորացումը և անվտանգության ամրապնդումը, ժողովրդավարական հաստատությունների ու կառավարման համակարգերի առավել ուժեղացումը, տնտեսական վերընթաց զարգացումը, ժողովրդի կենսամակարդակի բարձրացումը, հոգևոր, կրթական ու մշակութային առաջընթացը, աշխարհասփյուռ հայկական համայնքներում ազգային ինքնության պահպանությունը և մշակութային

գարգացումը Հայաստան-Արցախ-Սփյուռք միասնության և ողջ հայ ժողովրդի հավաքական նպատակների իրականացման գրավականն են,

Կենսական նկատելով ազգային ինքնության պահպանման գործում հոգևոր, բարոյական ավանդական արժեքների շուրջ համախմբումը, հայ ընտանիքի ամրապնդումը և ծնելիության աճի խթանումը,

Վերահաստատելով մեր համազգային պատասխանատվությունն Արցախի ժողովրդի՝ սեփական ճակատագիրն ազատ տնօրինելու անքակտելի իրավունքի իրացման, ժողովրդավարության զարգացման և միջազգային հանրությանը լիիրավ ինտեգրման հարցերում,

Գիտակցելով Հայաստանի, Արցախի և Սփյուռքի առջև առկա և հնարավոր նոր մարտահրավերներին միասնաբար՝ պետության, հայ եկեղեցու, համահայկական կառույցների և համայնքային կազմակերպությունների ջանքերի համադրմամբ արձագանքելու և համահայկական խնդիրները համատեղ ուժերով լուծելու անհրաժեշտությունը,

Համոզված լինելով, որ փոփոխվող աշխարհում Սփյուռքի համայնքների դինամիկ զարգացումը հնարավորություն է տալիս նորովի մասնակցություն բերելու Հայաստանի և Արցախի տնտեսական ու մշակութային զարգացմանը՝ այդպիսով նպաստելով հզոր հայրենիքի կառուցմանը,

Փաստելով, որ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունում ամրագրված է հայապահպանմանն ուղղված քաղաքականություն վարելու և հայրենադարձությանը համակողմանիորեն նպաստելու պետության առաքելությունը, որը նոր որակ և բովանդակություն է հաղորդելու Հայրենիք-Սփյուռք հարաբերություններին,

Հավաստելով, որ իր իրավունքների պաշտպանության ու արդարության վերականգնման համար հայության պայքարը հիմնված է համամարդկային արժեքների վրա և հանդիսանում է մեր համազգային գործակցության առանցքային ուղենիշներից մեկը,

Ողջունելով Համահայկական խորհրդի՝ որպես համազգային առաջնահերթությունների ճշգրտման, ազգային ներուժի մեկտեղման և բարձր մակարդակի ռազմավարական երկխոսության հարթակի ձևավորման գործընթացը,

Հավատարիմ մնալով Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցի Համահայկական հռչակագրի սկզբունքներին,

Վերահաստատում ենք մեր պատրաստակամությունը՝ միասնաբար և փոխադարձ պատասխանատվությամբ, մարդկային, նյութական և հոգևոր ներուժի համախմբմամբ առավել ամրապնդել Հայաստան-Արցախ-Սփյուռք եռամիասնությունը՝ այն

ուղղորդելով հետևյալ նպատակների և խնդիրների իրագործմանը.

Հայաստանի Հանրապետության, Արցախի Հանրապետության հզորացմանը, անվտանգության ամրապնդմանը, բարգավաճմանը, աշխարհասփյուռ հայկական համայնքների համախմբմանը, ազգային ինքնության պահպանմանը, ինչպես նաև հայրենադարձության քաջալերմանը,

Ղարաբաղյան հիմնախնդրի խաղաղ և արդարացի հանգուցալուծմանը, Արցախի ժողովրդի ինքնորոշման իրավունքի իրականացման միջազգային ճանաչմանը,

Օսմանյան կայսրության և Թուրքիայի տարբեր վարչակարգերի կողմից պետականորեն ծրագրված և իրագործված Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման, դատապարտման և դրա հետևանքների վերացման ուղղությամբ առավել համակարգված և միասնական քաղաքականության իրականացմանը, ցեղասպանությունների և մարդկության դեմ ուղղված հանցագործությունների կանխարգելման նպատակով միջազգային հանրության պայքարի առաջնագծում հաստատուն դիրքի պահպանմանը՝ այդ համարելով որպես ցեղասպանություն վերապրած ժողովրդի՝ համամարդկային արժեքների և միջազգային իրավունքի վրա խարխաված բարոյական պարտք ողջ միջազգային հանրության առջև,

Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանն ուղղված գործընթացում իրագրավածության առավել բարձրացմանը, պատմական հիշողության պահպանման ու փոխանցման կարևորմանը եւ այդ հանցագործության ժխտման, նսեմացման դեմ պայքարի իրականացմանը՝ այդ թվում իրավունքի ուժով,

Հայաստանի պաշտպանվածության ամրապնդմանը, զինված ուժերի ռազմատեխնիկական, տեխնոլոգիական և մասնագիտական ներուժի արդիականացմանը, ռազմաարդյունաբերական համալիրի զարգացմանը՝ որպես տնտեսության զարգացման և տեխնոլոգիական առաջընթացի շարժիչ ուժ և «Ազգ-Բանակ» հայեցակարգի կենսագործման առանցքային ուղղություն,

Աշխարհի տեղեկատվական տարբեր հարթակներում հայատյացության և հակահայ քարոզչության փորձերի դեմ միասնական պայքար ծավալելու և նման քաղաքականության ազդեցության չեզոքացման ուղղությամբ գործնական ծրագրերի և համակարգված գործունեության շարունակական իրականացմանը,

Երիտասարդության շրջանում ազգային ինքնության հավաքական որակների տարածմանն ու ամրապնդմանը, հայ դպրոցի գորացմանը, հայ սերունդներին հայկականության ոգով դաստիարակմանը, հայեցի կրթության գործում ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրմանը, հայրենաճանաչության նոր ծրագրերի մշակմանն ու իրականացմանը,

Հայության մեջ սիրո, համերաշխության, հանդուրժողականության, վստահության և միասնության ամրապնդմանը, հայ մարդու անվտանգ ու արժանապատիվ կյանքի համար բարենպաստ միջավայրի ապահովմանը,

Հայկական համայնքների առջև ծառացած մարտահրավերների դիմագրավման ու հաղթահարման և հնարավոր այլ մարտահրավերների բացահայտման ուղղությամբ ջանքերի համադրմանը,

Մերձավոր Արևելքի և, մասնավորապես, ծանր փորձությունների միջով անցնող Սիրիայի հայությանը համակողմանի աջակցության ցուցաբերմանը, այդ տարածաշրջանում հայկական հաստատությունների, պատմամշակութային կոթողների և մշակութային արժեքների պահպանմանը,

Հայաստանի, Արցախի բնակավայրերի (հատկապես՝ սահմանամերձ) կենսագործունեության տարբեր ոլորտների զարգացմանն ուղղված ծրագրերի մշակմանը և իրականացմանը,

Հայաստանի և Արցախի վերաբերյալ միջազգային իրազեկվածության բարձրացմանը, այդ նպատակով համահայկական օրակարգի ձևավորմանը և դրա լուծմանն ուղղված միասնական քաղաքականության մշակմանը և իրականացմանը՝ նոր և ավանդական կառույցների միջոցով,

Տարբեր երկրներում հայկական պատմամշակութային ժառանգությունը պահպանելու, աշխարհում հայկական մշակույթը պատշաճ կերպով ներկայացնելու, հայկական համայնքների ինքնակազմակերպմանն ուղղությամբ միասնական ջանքերի գործադրմանը,

Արևմտահայերենի պահպանման, տարածման, Սփյուռքում հայոց լեզվի և հայագիտական առարկաների դասավանդման աջակցության նպատակով Հայաստանի և Սփյուռքի մասնագիտական ներուժի համախմբմանը:

Համաժողովի մասնակիցներս լիափութա ենք, որ **Հայաստանի, Արցախի և Սփյուռքի** բոլոր կառույցները, երիտասարդության լայն ներգրավմամբ, պատշաճորեն կնշեն Հայաստանի առաջին Հանրապետության ու Մայիսյան հերոսամարտերի 100-ամյա, ինչպես նաև քաղաքամայր Երևանի հիմնադրման 2800-ամյա հոբելյանները:

Սույն ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ երաշխավորում ենք որպես ուղենիշ ողջ հայության, Հայաստանի Հանրապետության և Արցախի Հանրապետության պետական մարմինների, հայ եկեղեցու, համահայկական, համայնքային կառույցների ու կազմակերպությունների համար՝ հետամուտ լինելու համահայկական նպատակների իրականացմանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ – ՍՓՅՈՒՌ 6-Դ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐ

Երևան - 20.09.2017թ.

Ծանոթ. Համաժողովին մասնակցում էր ԼՈՒՅՍ-ի գլխավոր խմբագիր Էդ. Բաղդասարյանը

ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ, ԿՆԲՎԱԾ ԱԴՐԻԱՆԱԳՈՒՍՈՒՄ 1829 թ. սեպտեմբերի 2-ին

Հանուն Ամենագոր Աստծո

Ամենապայծառափայլ, Ամենահզոր, Մեծն թագավոր և Ինքնակալ Ամենայն ժոռուսաց Նորին կայսերական Մեծությունը և Ամենապայծառափայլ, Ամենահզոր Նորին մեծություն Օսմանյան Մեծն կայսրը, մղված պատերազմի աղետներին վերջ դնելու և իրենց Տերությունների միջև հաստատուն և անսասան հիմքի վրա խաղաղությունը, բարեկամությունը և ազնիվ համերաշխությունը վերականգնելու հավասար ցանկությամբ, միաբանորեն վճռեցին սույն փրկարար գործի քննումն ու ղեկավարումը վստահել երկու կողմերի Լիազորներին, այսինքն՝ Ամենայն ժոռուսաց Նորին Մեծություն կայսրի կողմից-պայծառափայլ և բարձր գերազանցությունը կոմս Իվան Իվանովիչ Դիբիչ-Չերպկանսկուն, Նորին մեծությունը գեներալ-թեկնապահ և այլն, որը բարձրագույն շնորհով ստացած լիազորության ուժով նշանակեց և Ռուսական Կայսերական Արքունիքի Լիազորներ անվանեց Պայծառափայլ և Մեծարգո Պարոններ Կոմս Ալեքսեյ Օռլովին, Նորին կայսերական Մեծության Գեներալ-Թեկնապահին և այլն, և Կոմս Ֆյոդոր Պալենին, Գաղտնի Խորհրդականին և այլն, իսկ Նորին Մեծություն Օսմանյան Կայսրի կողմից-Գերապատվելի Պարոններ Մեհմեդ-Մադիկ-Էֆենդիին, Օսմանյան Բարձր Դռան իսկական Մեծն Դեֆթերդարին և Աբդուլ-Կադիր-Բեյին, Անատոլիայի Կազի-ասքերին: Հիշյալ լիազորները հավաքվելով Ադրիանապոլսում, իրենց լիազորագրերը փոխանակելուց հետո, ձեռք բերեցին համաձայնություն ստորև հետևող հոդվածների շուրջ.

Հոդված 1. Երկու Կայսրությունների միջև ցայժմ գոյություն ունեցող ամեն տեսակ թշնամանք ու անմիաբանություն այժմվանից վերջանում են ցամաքի և ծովերի վրա՝ թո՛ղ ուրեմն հավիտյան լինի խաղաղությունը, բարեկամությունը և անաղարտ համերաշխությունը Ամենայն Ռուսաց Նորին Մեծություն Կայսրի և Փադիշահի, նրանց թագաժառանգների և հաջորդների, ինչպես նաև նրանց կայսրությունների միջև: Երկու բարձր Պայմանավորվող Կողմերը առանձնապես հոգ կտանեն այն ամենը կանխելու համար, ինչը կարող է վերածնել թշնամությունը երկու Տերությունների հպատակների միջև: Նրանք ճշտորեն կկատարեն հաշտության սույն Պայմանագրի բոլոր պայմանները և հավասարապես կհսկեն որպեսզի այն բնավ չխախտվի ո՛չ ուղղակի, ո՛չ անուղղակի կերպով:

...
Հոդված 4. Վրաստանը, Իմերեթիան, Մինգրելիան, Գուրիան և Անդրկովկասի շատ այլ մարզեր, արդեն վաղուցվանից առհավետ միացված են Ռուսական կայսրությանը. 1828 թվականի փետրվարի 10-ին Պարսկաստանի հետ կնքված պայմանագրով սույն տերությանն են զիջված նաև Երևանի և Նախիջևանի Խանությունները: Ուստի երկու բարձր Պայմանավորվող Կողմերը անհրաժեշտ համարեցին երկու կողմերի տիրույթների միջև, հիշյալ գծի ամբողջ երկայնքով, հաստատել ճշտորեն սահմանագիծ, որն ընդունակ լինի ապագայում կանխելու ամեն տեսակ թյուրիմացություններ: Նույն կերպով նրանք նկատի առան այն միջոցները, որոնք կարող են անհաղթահարելի խոչընդոտ դառնալ

սահմանակից ցեղերի ասպատակումների և ավարառությունների դեմ, որոնք ցայսօր այնքան հաճախ խախտում են երկու կայսրությունների բարեկամական և բարիդրացիական կապերը: Այս պատճառով որոշված է սրանից հետո Ասիայում Ռուսական Կայսերական Արքունիքի և Օսմանյան Բարձր Դռան տիրապետությունների միջև սահման համարել այն գիծը, որը Սև ծովից սկսած ուրիայի այսօրվա սահմանագծի երկայնքով առաջանալով, հասնում է Իմերեթիայի սահմանին, և այնտեղից ուղիղ գծով՝ այն կետին, որտեղ Ախալցխա քաղաքը և Ախալքալաք ամրոցը մնան հիշյալ գծից դեպի հյուսիս, և նրանից առնվազն երկու ժամվա ճանապարհի հեռավորության վրա: Վերը նշված սահմանագծից հարավ և արևմուտք՝ դեպի Կարսի և Տրապիզոնի փաշայությունների, մեծ մասամբ Ախալցխայի փաշայության կողմն ընկած բոլոր հողերը կմնան Բարձր Դռան առհավետ տիրակալության ներքո. իսկ այն հողերը, որոնք հիշյալ գծից ընկած են դեպի հյուսիս և արևելք՝ դեպի Վրաստանի, Իմերեթիայի և ուրիայի կողմը, ինչպես նաև Սև ծովի ափը՝ Կուբանի գետաբերանից մինչև ներառյալ Ս. Նիկոլայի նավահանգիստը, կմնան Ռուսական Կայսրության առհավետ տիրակալության ներքո: Սրա հետևանքով Ռուսական Կայսերական Արքունիքը Բարձր Դռանը տալիս է և վերադարձնում Ախալցխայի փաշայության մնացած մասը, Կարս քաղաքը իր փաշայությամբ հանդերձ, Բայազետ քաղաքը՝ իր փաշայությամբ հանդերձ, Բայազետ քաղաքը՝ իր փաշայությամբ հանդերձ, Էրզրում քաղաքը՝ իր փաշայությամբ հանդերձ, ինչպես նաև այն բոլոր վայրերը, որոնք գրավված են ռուսական զորքերի կողմից և որոնք գտնվում են վերը նշված սահմանագծից դուրս: ...

Հոդված 11. Երկու կայսրությունների միջև սույն հաշտության պայմանագրի ստորագրումից և երկու թագավորների վավերացումների փոխանակումից հետո, Բարձր Դռան անհապաղ ձեռնամուխ կլինի նրա մեջ բովանդակվող որոշումների շտապ և ճշտորոշ կատարմանը: Խոսքը վերաբերում է 3-րդ և 4-րդ հոդվածներին, որտեղ խոսվում է այն սահմանագծերի մասին, որոնք երկու կայսրություններին անջատելու են Եվրոպայում և Ասիայում...

Եվ հենց որ այս տարբեր հոդվածները համարվեն կատարված, Ռուսական Կայսերական Արքունիքը կսկսի իր զորքերը դուրս բերել Օսմանյան կայսրության տիրապետություններից, համաձայն առանձին ակտում նախանշված այն հիմունքների, որոնք հավասարառոժ են սույն հաշտության պայմանագրի մյուս մասերին: Իսկ մինչև գրավված հողերի կատարյալ մաքրումը, իրենց ուժի մեջ կմնան Ռուսական Կայսերական Արքունիքի ազդեցությամբ այժմ այնտեղ մտցված կառավարումն ու կարգը և Օսմանյան Բարձր Դռանը բնավ չի միջամտի դրան:

Հոդված 12. Սույն հաշտության պայմանագրի ստորագրումից հետո երկու կողմերի զորքերի Հրամանատարներին անհապաղ կհրամայվի դադարեցնել պատերազմական գործողությունները ցամաքում և ծովերի վրա: Իսկ նրանց այն գործողությունները, որոնք տեղի կունենան սույն պայմանագրի ստորագրումից հետո, կհամարվեն որպես թե՛ չկատարված, և սույն պայմանագրում բովանդակվող որոշումների մեջ չեն մտցվի

ոչ մի փոփոխություն: Նույն կերպով այն բոլոր տերիտորիաները, որոնք այդ ժամանակամիջոցում կնվաճվեն բարձր պայմանավորվող տերություններից մեկի կամ մյուսի զորքերի կողմից, առանց փոքրագույն իսկ հետաձգման կվերադարձվեն:

Հոդված 13. Բարձր պայմանավորվող Տերությունները, միմյանց միջև վերսկսելով անկեղծ բարեկամության դաշինքը, ընդհանուր թողություն և լիակատար ներում են պարգևում իրենց բոլոր, ամեն դիրքի հպատակներին, որոնք պատերազմի ընթացքում, որն այժմ բարեհաջող ավարտվել է, մասնակցել են պատերազմական գործողություններին, կամ իրենց վարքով և կարծիքներով դրսևորել են նվիրվածություն երկու պայմանավորվող տերություններից որևէ մեկի նկատմամբ: Ուստի այդ անձանցից ոչ ոք իր նախկին արարքների համար չի ենթարկվի անհանգստության կամ հետապնդումների ո՛չ իր անձի, ո՛չ իր գույքի նկատմամբ. ավելին, նրանցից յուրաքանչյուրին իրավունք է տրվում նորից տեղ կանգնելով իր նախկին ունեցվածքին, հանգիստ, օրենքների հովանավորության ներքո, վայելել իր ունեցվածքը կամ երկրուղ չլրելով ոչ մի տեսակ նկրտումներից և հալածանքներից, ծախել այն տասնութ ամսվա ընթացքում, եթե կցանկանա իր ընտանիքով և շարժական գույքով հանդերձ սեփական ընտրությամբ վերաբնակվել մյուս Տերության հողում: Բացի դրանից, երկու կողմերի հպատակներին, որոնք բնակվում են Բարձր Դռանը վերադարձվող կամ Ռուսական Կայսերական Արքունիքին զիջվող մարզերում, տրվում է նաև 18-ամյա ժամանակամիջոց, հաշված սույն հաշտության պայմանագրի վավերացումների փոխանակման օրից, որպեսզի նրանք, եթե հարկավոր համարեն, կարողանան իրենց, պատերազմից առաջ կամ հետո ձեռք բերած, սեփականության վերաբերմամբ անել կարգադրություն, և իրենց դրամագույններով ու շարժական գույքով անցնել պայմանավորվող տերություններից մեկի կամ մյուսի երկիրը:

Հոդված 14. Երկու Կայսրություններում գտնվող ռազմագերիները, որ ազգության, կոչման և սեռին էլ պատկանելիս լինեն, սույն հաշտության պայմանագրի վավերացումների փոխանակումից անմիջապես հետո պետք է հանձնվեն և վերադարձվեն առանց փոքրագույն իսկ փրկագնի կամ հատուցման: Բացառություն կկազմեն այն Քրիստոնյաները, որոնք Բարձր Դռան Մարզերում կամավոր կերպով ընդունել են Մահմեդական դավանանքը և այն Մահմեդականները, որոնք Ռուսական կայսրության սահմաններում նույնպես հոժարակամ ընդունել են Քրիստոնեական հավատը:

Նույն կերպ պետք է վարվել նաև այն Ռուսահպատակների հետ, որոնք սույն հաշտության պայմանագրի ստորագրումից հետո, ինչ-ինչ պատճառներով գերի են ընկել և գտնվում են Բարձր Դռան Մարզերում: Ռուսական Կայսերական Արքունիքը խոստանում է նույնն անել Բարձր Դռան հպատակների վերաբերմամբ: Երկու պայմանավորվող կողմերը գերիներին պահելու համար ծախսած գումարների դիմաց չեն պահանջի ոչ մի հատուցում: Յուրաքանչյուր տերություն կհոգա, որպեսզի ռազմագերիներն ստանան այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ է սահմանին հասնելու համար, որտեղ և երկու Կողմերի Կոմիսարները նրանց կփոխանակեն:

Հոդված 15. Տարբեր ժամանակ Ռուսական Կայսերական

Արքունիքի և Օսմանյան Բարձր Դռան միջև կայացած և կնքված բոլոր պայմանագրերը, կոնվենցիաները և որոշումները, բացառությամբ այն հողվածների, որոնք վերացված են սույն հաշտության պայմանագրով, հաստատվում են իրենց ամբողջ ուժով և տարածության ընդգրկմամբ, և երկու Բարձր պայմանավորվող Կողմերը պարտավորվում են դրանք պահպանել սրբությամբ և անխախտ կերպով:

Հոդված 16. Սույն հաշտության պայմանագիրը կվավերացվի երկու Բարձր պայմանավորվող Տերությունների կողմից և նրանց Լիազորների միջև դրանց վավերացումների փոխանակումը կկատարվի վեց շաբաթ հետո, կամ, եթե դա հնարավոր կլինի, ավելի շուտ: Սույն հաշտության ակտը, որը բովանդակում է 16 հոդված և, որը վերջնականապես կհաստատվի սահմանված ժամանակ երկու Կողմերի վավերացումների փոխանակումից հետո, մենք, մեր լիազորությունների ուժով ստորագրեցինք, կնքեցինք և այն փոխանակեցինք մյուս համանմանի հետ, որը ստորագրել են և կնքել Օսմանյան Բարձր Դռան վերոհիշյալ Լիազորները, Ադրիանապոլսում, 1829 թվականի սեպտեմբերի 2-ին:

Մշակույթ

Dream

*By Subat Shahaziz, Jan. 2, 1864
Trans. By Edic Baghdasarian, March 26, 1980*

I heard a sweet voice,
It was of my old mom,
A gleam of happiness shone.
But, alas, it was a dream.

There, a murmurous spring
Was rolling pearls,
It was as bright as crystal,
A visionary dream, it was.

And the motherly sad melody
Reminded my days of infancy,
I felt kisses of my mom,
Oh, alas, it was a dream.

She embraced me eagerly,
My very wet eyes, she wiped,
But my tears were rolling down,...
Oh, why it was a dream...

The Last Farewell

*By Subat Shahaziz, 1865
Trans. By Edic Baghdasarian, April 5, 1980*

I rode my horse, to Moscow
I chose my direction,
Even my mom's tear I didn't see,
The horse went off rapidly.

Who will wipe away, my dear mom,
Your rolling tears? I said.
“I will wait my beloved son
Until the holy day you come back”.

And one after the other are passing on
Many days and many years,
My mom's tears turn into sea,
And having no lucky times.

To My Mother

*Avetic Isahakian, 1893,
Trans. By Edic Baghdasarian, 1980*

I have got away from my home,
An unlucky stranger, homeless I am,
I am separated from my dear mom,
Sad and gloomy, sleepless I am.

You! Various birds, coming from the mounts,
Oh, haven't you seen my mother?
You! gentle breezes, coming from the seas,
Haven't you brought me a message?

Birds and gentle breezes came
Touched me voicelessly and passed on,
My desirous and anxious heart
They touched in silence and passed on.

Oh, your face and sweet tongue
Have missed, my dear mom!
I wish, I wish to be dreaming
And fly to you, dear mom!

At silent night, when you're sleepy,
To embrace your soul, and kiss it,
To join your heart eagerly,
To weep and smile, dear mom!

اگر مطمئن باشم...

پتروس کاجیرونی

ترجمه ا. گرمانيک (۱۳۷۲/۴/۳۰)

اگر مطمئن باشم که پاسبان عبوس مرا با مهر و محبت دستگیر خواهد کرد، گر چه بیگناه باشم، خود را تسلیم او خواهم کرد.

اگر مطمئن باشم که قاضی عادل مرا با مهر و محبت محاکمه خواهد کرد، من بدون دفاع، خود را محکوم خواهم نمود.

اگر مطمئن باشم که زندانبان سنگدل مرا با مهر و محبت به زندان خواهد افکند، من خانه ام را رها نموده خود را به حبس خواهم سپرد.

اگر تنها با مهر و تنها با مهر و محبت رفتار کنند.

چکیده کتاب تاریخ آرتساخ (قره باغ) (۱۹)

نگارش: دکتر ادیک باغداساریان

شماره‌ای از اسناد و مطالب مربوط به تنازع بقاء آرتساخ

سند شماره ۱۶

تصمیم جلسه فوق‌العاده شورای بیستمین دوره نمایندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی

درباره میانجیگری شوراهای عالی جمهوری‌های شوروی ارمنستان و آذربایجان در خصوص خروج منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی از جمهوری شوروی سوسیالیستی آذربایجان و پیوستن آن به جمهوری شوروی سوسیالیستی ارمنستان.

۲۰ فوریه ۱۹۸۸، استپاناکرت

جلسه فوق‌العاده شورای بیستمین دوره نمایندگان مردمی قراباغ کوهستانی با استماع و بررسی نطق‌های نمایندگان مردمی شورای نمایندگان منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی "درباره میانجیگری شوراهای عالی جمهوری‌های شوروی ارمنستان و آذربایجان در خصوص خروج منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی از جمهوری شوروی سوسیالیستی آذربایجان و پیوستن آن به جمهوری شوروی سوسیالیستی ارمنستان" تصمیم می‌گیرد که:

با توجه به میل و خواست‌های زحمتکشان منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی، از شورای عالی جمهوری شوروی سوسیالیستی آذربایجان و شورای عالی جمهوری شوروی سوسیالیستی ارمنستان تقاضا می‌شود آرزوهای ساکنان ارمنی قراباغ کوهستانی را عمیقاً درک و احساس کنند و مسئله انتقال منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی از جمهوری آذربایجان شوروی به ارمنستان شوروی را حل و فصل کنند، در عین حال از شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی درخواست می‌گردد در مورد حل و فصل مسأله انتقال قراباغ کوهستانی از آذربایجان شوروی به ارمنستان شوروی میانجیگری نماید.

"مأخذ: روزنامه "قراباغ شوروی" ۲۱، فوریه ۱۹۸۸."

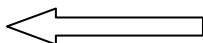
سند شماره ۱۷

تصمیم جلسه فوق‌العاده مورخ ۲۱ ژوئن ۱۹۸۸، نمایندگان مردمی شورای دوره بیستم منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی، درباره چگونگی ایجاد ثبات و برطرف نمودن مشکلات منطقه

شورای نمایندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی تصمیم گرفت:

۱- شورای نمایندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی در جلسه فوق‌العاده مورخ ۲۰ فوریه ۱۹۸۸ با توجه به خواست‌های زحمتکشان منطقه از شوراهای عالی جمهوری شوروی سوسیالیستی آذربایجان و شورای عالی جمهوری شوروی سوسیالیستی ارمنستان تقاضا می‌شود، آرزوهای ساکنان ارمنی قراباغ کوهستانی را عمیقاً درک و احساس کنند و مسئله انتقال منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی از جمهوری آذربایجان شوروی به ارمنستان شوروی را حل و فصل کنند، در عین حال از شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی درخواست می‌گردد در مورد حل و فصل مسأله انتقال قراباغ کوهستانی از آذربایجان شوروی به ارمنستان شوروی میانجیگری نماید.

هیئت رئیسه شورای عالی جمهوری شوروی سوسیالیستی آذربایجان در تاریخ ۱۳ ژوئن ۱۹۸۸، همچنین جلسه هفتم شورای عالی دوره یازدهم آذربایجان شوروی در تاریخ ۱۷ ژوئن ۱۹۸۸ با بررسی مسئله یاد شده، آن را غیر قابل قبول تشخیص داده‌اند. بررسی دقیق تصمیمات ارگان‌های عالی حکومت جمهوری آذربایجان در خصوص این مسئله به این نقطه منتهی می‌گردد که هم هیئت رئیسه شورای عالی آذربایجان شوروی و هم شورای عالی آذربایجان شوروی مفهوم و محتوای تصمیم شورای نمایندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی مورخ ۲۰ فوریه ۱۹۸۸ را به خوبی درک نمی‌کنند. پاسخ آنها در غیر قابل قبول بودن این تصمیم، در وهله اول یک عمل نمایشی غیر مسئولانه است تا اقدام حقوقی ارگان‌های عالی حکومتی یک جمهوری شوروی سوسیالیستی. زیرا در غیر این صورت این اقدام ناشی از عدم شناسایی اصل لنینیستی حق تعیین سرنوشت آزادانه ملل، به هیچ وجه با عنوان ارگان‌های عالی حکومتی جمهوری شوروی سوسیالیستی مطابقت ندارد.

سند شماره ۱۸

تصميم اجلاس هشتم دوره بيستم شوراي نمايندگان

مردمي منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني

درباره اعلام خروج منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني

از جمهوري شوروي سوسياليستي آذربايجان

۱۲ ژوئيه ۱۹۸۸

کنگره ۲۷ حزب کمونيست اتحاد شوروي، روند استراتژيک حزب در جهت رونق اقتصادي-اجتماعي کشور، توسعه انحراف ناپذير آني دموکراسي شوروي و تعميق خودگرداني سوسياليستي مردم را اعلام و ايجاد کرده است. بر همين اساس نيز اصلاحات انقلابي زندگي اجتماعي، حکومتي آغاز شد. حل مسائل مربوط به دوران اصلاحات به کمک افکار کهنه دوران فردپرستي و اختناق امکان پذير نيست. اصلاحات انقلابي، طرز فکر انقلابي متناسب را نياز دارد.

نتيجه طرز فکر موجود در دوران پيش از اصلاحات در خصوص مناسبات ملي، تحريف وضعيت واقعي مناسبات بين المللي بود. به همين علت بود که در کنگره ۲۷ حزب کمونيست اتحاد شوروي و نوزدهمين کنفرانس جماهيري به شدت تمام تاکيد شد که موفقيت ما نمي تواند با وجود مسايل مناسبات ملي قابل تجسم باشد.

اتحاد جمهوري ها نتيجه تلاش چندين نسل از مردم شوروي است. روي پرچم آن مي توان وحدت زحمتکشان کليه ملل و اقوام اتحاد شوروي، حق تعيين سرنوشت ملل، رستاخيز و رشد فرهنگ هاي ملي، تسريع پيشرفت مناطق ملي قبل را "عقب مانده، و غلبه بر نفاق هاي قومي را مشاهده کرد.

همانگونه که در قطعنامه نوزدهمين کنفرانس جماهيري حزب کمونيست اتحاد شوروي حقا "آمده است که ديناميزم مخصوص مرحله پيشين تشکيل حکومت چند مليتي شوراهي در اثر دوري جستن از اصول سياست ملي لنين، نقض قوانين در دوران فردپرستي، و در نتيجه تحجر فکري و عقيدتي، تضعيف شد. کسب موفقيتهاي مربوط به حل مسئله ملي، توسط برطرف شدن مسائل مناسبات ملي قابل تجسم بود. تقاضاي رونق اجتماعي- اقتصادي و فرهنگي تک تک جمهوري ها و تشکيل هاي خود مختار و گروه هاي قومي به اندازه کافي مورد توجه قرار نمي گرفت و مسايل نه چندان حاد مربوط به پيشرفت ملل و مليتها در زمان خود حل و فصل نمي شد. اين امر به عدم کفايت اجتماعي منجر مي گرديد و گاهي در وضعيت بحراني قرار مي گرفت.

حزب کمونيست اتحاد شوروي اين مطلب را مطرح مي سازد که کليه مسايل مربوط به روابط ملل را بايد به موقع پي برد و براساس اصول سياست ملي لنين بطور عادلانه حل و فصل نمود. به زعم لنين، اين امر بدین معنی است که بر عليه موانع تحکيم توافق سوسياليستي و بي عدالتي هاي ملي بايد مبارزه اي بي امان و قاطعانه انجام داد.

مسئله قراباغ کوهستاني در زمره اينگونه مسايل جاگاه ويژه اي مي يابد که از بي عدالتي ملي ناشی از دخالت مستقيم استالين در تصميم مورخ ۵ ژوئيه ۱۹۲۱ بر قراباغی روا داشته شد که از ۹۴/۶ درصد جمعيت بومي ارمني برخوردار بود و بدون آنکه اراده ملت مورد توجه قرار گيرد قهرا "جزو قلمرو آذربايجان شوروي قرار گرفت. اين مسئله در طول چند دهه بعدی در شرايطي حادثر و عميق شد که در اثر اعمال و کردار طراحي شده و از پيش فکر شده رهبران آذربايجان، موسسات آموزشي ارمني در شهرها و نواحی، مراکز فرهنگي تعطيل مي شدند، يادگارهاي تاريخي ويران مي گرديد و تاريخ ملت ارمن تحريف مي شد. ارمنيان به منظور حفظ بقاء خود سرزمين پدري را ترک مي کردند و در مناطق مختلف اتحاد شوروي دنبال خانه و کاشانه آواره مي شدند.

اينگونه سياست در قبال اقليتهاي ملي با اصول سياست ملي لنين مغايرت دارد. اين اعمال تحريف آميز خسارات هنگفتي به زندگي سياسي، اخلاقي، اجتماعي- اقتصادي و معنوي ساکنان ارمني منطقه وارد آورده است.

۲- شوراي نمايندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني عدم توافق خود را با تصميم جلسه هفتم مورخ ۱۷ ژوئيه ۱۹۸۸ مربوط به شوراي عالي جمهوري آذربايجان شوروي و جلسه مورخ ۱۳ ژوئن ۱۹۸۸ هيئت رئيسه شوراي عالي جمهوري آذربايجان شوروي در قبال "درباره ميانجيگري نمايندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني بين شوراهي عالي جمهوري هاي شوروي ارمنستان و آذربايجان" در خصوص خروج منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني از جمهوري شوروي سوسياليستي آذربايجان و پيوستن آن به جمهوري شوروي سوسياليستي ارمنستان" اعلام مي کند و با توجه به اوضاع متشنج و با بيان اراده ساکنان ارمني قراباغ کوهستاني، و براساس ضرورت تحقق اصل لنين در مورد حق تعيين سرنوشت آزادانه ملل که مبنای ساختار ملي- حکومتي حکومت چند مليتي اتحاد شوروي را تشکيل مي دهد، ضرورتا "یک بار ديگر مستقيما" به شوراي عالي اتحاد جماهير شوروي سوسياليستي مراجعه کرده تقاضاي بررسي دقيق و کامل تصميم شوراي عالي ارمنستان شوروي مورخ ۱۵ ژوئن ۱۹۸۸ مبنی بر پذيرش منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني در قالب جمهوري شوروي سوسياليستي ارمنستان، همچنين تصميم شوراي منطقه اي نمايندگان مردمی مورخ ۲۰ فوريه ۱۹۸۸ درباره "خروج قراباغ کوهستاني از آذربايجان شوروي و پيوستن آن به ارمنستان شوروي" و حل و فصل مساعد مسئله را دارد.

به منظور ايجاد ثبات و آرامش و برای بازگشت سير عادي زندگي به منطقه، از هيئت رئيسه شوراي عالي اتحاد شوروي درخواست مي گردد، تا حل نهايي و مساعد مسئله، موقتا" به عنوان تنها انتخاب قابل قبول در شرايط فعلي، در کوتاه ترين مدت منطقه خود مختار از جمهوري شوروي سوسياليستي آذربايجان خارج و تحت نظارت دولت اتحاد شوروي قرار گيرد.

۳- شوراي نمايندگان مردم منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني در دادگاه عالي اتحاد جماهير شوروي سوسياليستي ميانجيگري مي کند و با توجه به ضرورت ارزيابي و سياسي- حقوقي روايدادهای شهر سومگاييت آذربايجان شوروي، جنايات حکومتي انجام شده در شهر و تحريف واقعايت اغتشاشات توده اي و باندیستي و تلاش دادگاه عالي جمهوري آذربايجان شوروي برای جلوه آنها به عنوان کشتارهاي ناشی از آشوب و اعمال غير قانوني، همچنين با توجه به اين موضوع که کشتارهاي شرارت آميز سومگاييت که با اصول سوسياليسم هماهنگي ندارند به روابط سياسي، زندگي اخلاقي و مناسبات مسالمت آميز ديرينه همسايگان ارمنستان و آذربايجان، خدشه بزرگي وارد آورده است، به استناد نکته شماره ۱ ماده ۲۷ قانون اتحاد جماهير شوروي درباره دادگاه عالي اتحاد شوروي، تقاضا دارد اين اقدامات جنايي را به عنوان دادگاه بدوي تحت داوري خود بگيرد و اين امر را به نام اتحاد جماهير شوروي سوسياليستي بطور بي طرفانه بررسي نموده حکم قاطع اما عادلانه خود را صادر کند.

۴- تائيد متن درخواست شرکت کنندگان اجلاس کنونی خطاب به نوزدهمين کنفرانس حزبي جمهوري ها.

۵- شوراي نمايندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني به کليه زحمتکشان منطقه اعلام مي کند که سير عادي زندگي را در موسسات، سازمانها، کلخوزها، ساوخوزها برقرار کنند و در جهت جبران کليه خسارات وارد آمده به اقتصاد مردمی کليه کوششهاي خود را تسريع نمايند و با روند عادي کار به استقبال نوزدهمين کنفرانس حزبي بروند.

رئيس کميته اجرائي شوراي نمايندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني

ش.م. پتروسيان

منشی کميته اجرائي شوراي نمايندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستاني

ر.و. خاچيان

"مأخذ: "قراباغ شوروي" ۲۴ ژوئن ۱۹۸۸"

نمایندگان کنگره ابراز تاسف می‌کنند که طرف آذربایجانی از شرکت در کنگره و مذاکره رودرو خودداری کرده و مایل به مصالحه متقابل نیست و برای حل و فصل جامع مسایل با استفاده از طرق پارلمانی دوری می‌جوید. با این حال، کنگره معتقد است که ایجاد شورای ملی زمینه را برای برقراری ثبات در منطقه، بازگردانی زندگی عادی، ایجاد حسن روابط میان نمایندگان مردمی و کلیه ملیت‌های ساکن منطقه فراهم خواهد کرد.

با تصمیم مطالب و موضوعات جلسه‌ها و پلنوم‌های شوراهای محلی، سازمان‌های حزبی، اتحادیه‌های صنفی و سازمان‌های جوانان کمونیست و مجتمع‌های کارگری و سازمان‌های اجتماعی، و با ادامه راه غلبه بر تمام مواردی که اعتقاد مردم نسبت به اصلاحات را متزلزل می‌سازد، کنگره نمایندگان تام‌الاختیار ساکنان قراباغ کوهستانی، با اتکا به قانون اساسی اتحاد شوروی، اصول تحکیم دموکراسی و دموکراتیزه کردن بعدی جامعه مصوب کنگره نمایندگان خلق اتحاد شوروی و نوزدهمین کنفرانس جماهیر، تصمیم‌های زیر اتخاذ می‌شوند:

۱- با توجه به خواست و اراده مردم که در تصمیمات شوراهای شهری و ناحیه‌ای نمایندگان مردمی، کمیته‌های ناحیه‌ای و شهری حزب، پلنوم‌های سازمان‌های اتحادیه‌های کارگری و سازمان‌های اجتماعی و جوانان کمونیست منعکس شده است، تا زمان فعالیت مجدد کمیته منطقه‌ای حزب و شورای منطقه‌ای نمایندگان مردمی این کنگره اقدام به انتخاب شورای ملی می‌کند و از طرف مردم کلیه اختیارات لازم برای اداره منطقه در حد فاصل میان زمان‌های برگزاری کنگره‌ها را به آن تفویض می‌نماید.

شورای ملی یک ارگان دموکراتیک خودگردانی مردمی است که از طرح اصلاحات و خلاقیت توده‌های مردم سرچشمه گرفته است و برای عملی ساختن اصل سیاسی "تعلق کل قدرت حاکمه اتحاد شوروی به مردم" فراخوانده شده است.

۲- شورای ملی برای هدایت کارهای جاری خود از میان همین ارگان اقدام به انتخاب رئیس شورا می‌کند. اولین اهداف اصلی شورای ملی عبارتند از: ایجاد ثبات، جلوگیری از برخوردهای قومی، کمک به فعالیت‌های اصلاحات، گسترش همه جانبه دموکراسی و حل مسئله قراباغ کوهستانی.

شورای ملی و ریاست آن ارگان مردمی واحد کمونیستها و افراد غیر حزبی محسوب می‌شوند. با شناسایی رسمی خط مشی و قانون اساسی اتحاد شوروی و با فعالیت در محدوده قوانین شوروی، خط مشی خود را بخاطر منافع مردم از طریق شوراهای محلی نمایندگان مردمی، کمیته‌های حزبی، اتحادیه‌های صنفی، اتحادیه جوانان کمونیست و شوراهای مجتمع‌های کارگری، تدوین می‌کند. وظایف و اختیارات شورای ملی و ریاست آن توسط کنگره کنونی مشخص می‌گردد.

۳- کنگره عزم راسخ و پیگیرانه خود را در جهت اتحاد مجدد منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی و جمهوری شوروی سوسیالیستی ارمنستان اعلام می‌دارد.

۴- کنگره هرگونه تلاش دولت آذربایجان برای دخالت در امور داخلی منطقه را رد می‌کند و سیاست دستوری را در قبال منطقه خود مختار غیر قابل قبول می‌داند.

۵- نمایندگان کنگره تصمیم شورای محلی نمایندگان مردمی شاهومیان مبنی بر وحدت با منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی را مورد استقبال قرار داده آمادگی خود را برای کمک به حل این مسئله اعلام می‌دارند.

۶- کنگره به ساکنان منطقه اعلام می‌کند به اعتصابات پایان دهند و شورای ملی را موظف می‌کند در جهت برقراری روند عادی اشتغال و کلیه فعالیت‌های روزمره منطقه اقدام نماید.

۷- کنگره به شورای ملی مسئولیت می‌دهد برای عملی ساختن امور مطرح شده برنامه و طرح لازم را تدوین نماید.

۸- پرچم دولتی اتحاد شوروی به عنوان نشانه حکومتی در قلمرو منطقه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

"ماخذ: موضوع جلسات کنگره نمایندگان تام‌الاختیار ساکنان منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی، ۱۹۸۹ صص ۲۶-۲۴".

ادامه دارد

همه این اعمال علی‌رغم تقاضای ارائه شده در مورد مسایل منطقه به رفیق م. گرباجف دبیر کل کمیته مرکزی حزب کمونیست و تصمیم متخذه توسط کمیته مرکزی حزب و شورای وزیران اکنون نیز کماکان ادامه دارد.

حل و فصل مسئله قراباغ کوهستانی تنها از طریق خروج آن از آذربایجان شوروی و پیوستن به ارمنستان شوروی امکان‌پذیر است.

براساس مطالب یاد شده، شورای نمایندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی چنین تصمیم می‌گیرد:

۱- با توجه به اوضاع موجود، یک بار دیگر تاکید موارد زیر ضروری است براساس اراده و خواست حکومتی اکثریت مطلق ساکنان قراباغ کوهستانی و برپایه ضرورت تحقق اصل لنین در تعیین سرنوشت آزادانه ملل که مبنای ساختار حکومت ملی اتحاد ملل را تشکیل می‌دهد، بایسته است منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی از قالب حکومتی آذربایجان شوروی خارج گردد.

۲- با توجه به این که اخیراً "اوضاع منطقه به وخامت گراییده و موضعگیری ارگان‌های جمهوری هر چه بیشتر به بی‌ثباتی اوضاع کمک می‌کند، و با توجه به اینکه، عملاً" مناسبات با آذربایجان شوروی قطع شده، لذا از نظر شورای نمایندگان منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی، تنها انتخاب قابل قبول، تحقق تصمیم شورای عالی ارمنستان شوروی در جلسه مورخ ۱۵ ژوئن ۱۹۸۸ در خصوص مسئله منطقه قراباغ کوهستانی می‌باشد.

۳- شورای نمایندگان مردمی منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی اظهار امیدواری می‌کند که وحدت قراباغ کوهستانی با ارمنستان شوروی مورد توجه و درک عمیق خلق‌ها، زحمتکشان اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی قرار گیرد.

۴- به کمیته اجرایی شورای نمایندگان مردمی منطقه قراباغ کوهستانی ماموریت داده می‌شود مقدمات تغییر نام منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی به منطقه خود مختار ارمنی آرتساخ را فراهم کند.

رئیس کمیته اجرایی شورای نمایندگان مردمی منطقه قراباغ کوهستانی ش. م. پتروسیان
منشی کمیته اجرایی شورای نمایندگان مردمی منطقه قراباغ کوهستانی ر. و. خاچیان

"ماخذ: "قراباغ شوروی"، ۱۳ ژوئیه ۱۹۸۸"

سند شماره ۱۹

تصمیم کنگره نمایندگان تام‌الاختیار
ساکنان منطقه خود مختار قراباغ کوهستانی

۱۶ اوت ۱۹۸۹

کنگره نمایندگان تام‌الاختیار ساکنان قراباغ کوهستانی اعلام می‌کند که تحقق پیشرفت‌های فدراسیون شوروی، توسعه حقوق واقعی شوراهای محلی، استقرار دموکراسی واقعی و دموکراتیک شدن زندگی اجتماعی به حل مسایل سیاسی، اقتصادی و اجتماعی قراباغ کوهستانی کمک خواهند نمود و تشنج قومی منطقه از میان خواهد رفت.

بر اساس تصمیم اول اوت ۱۹۸۹ شورای عالی اتحاد شوروی، قرار شده است در مناطق مختلف جلسات فوق‌العاده تشکیل شوند و اوضاع منطقه‌ای مورد بررسی قرار گیرد و توأم با جنبش‌های اجتماعی- توده‌ای راه‌ها و روش‌های برطرف‌سازی مشکلات موجود بررسی و تدوین گردد.

جمعیت قراباغ کوهستانی از این امکانات محروم است. زیرا فعالیت‌های کمیته منطقه‌ای حزب و شورای نمایندگان مردمی منطقه بطور غیرقانونی منع شده است. مصوبه مربوط به روش اداری ویژه عملی نگردیده است و کمیته اداره ویژه منطقه قراباغ، درشرایطی نامشخص از اعتماد مردم محروم است و قادر به اداره منطقه نمی‌باشد. اوضاع منطقه قراباغ شدیداً پیچیده و بغرنج است اما از طرف ارگان‌های مرکزی حکومت مورد ارزیابی شایسته و عملکرد مناسب قرار ندارد. کنگره با اتکاء به همه این موارد، تا زمان احیاء روش حکومت قانونی مشروطه، ضرورت تشکیل ارگان انتخابی مردمی خودگردانی منطقه‌ای شورای ملی را به ثبت می‌رساند.

ارآن، آذربایجان

جنایت و توسعه طلبی

خلاصه ای از تاریخ ارآن و سرنوشت شوم آن

تألیف: ادیک باغداساریان

(۱. گرمانیک)

(۱)

پیشگفتار

حدود یکصد سال است که نام آذربایجان بعنوان یک واحد سیاسی و حکومتی در منابع و مطبوعات بر سر زبان ها پدید آمده است. تاکنون کتابها و مقاله های بسیاری در تصحیح این اشتباه عمدی عده ای بربرتابر به زبان های گوناگون چاپ منتشر شده است.

گذاردن نام آذربایجان بر سرزمین آلبانیای قفقاز که در سده های اخیر ارآن و شیروان نام داشت سبب انحرافها و تشویشهایی در بررسی تاریخ این بخش از قفقاز گردید. برخی از سران دولت ها با انگیزه های سیاسی نویسندگانی را به خدمت گرفتند تا برای مردم آلبانیای قفقاز (از این نظر آلبانیای قفقاز می نویسم که با کشور آلبانی در اروپا اشتباه نشود) تاریخی جعل کنند و کشوری پدید آوردند که مغرضانه آذربایجان نام یافته، در حالیکه این منطقه هیچ ارتباطی با استان آذربایجان ایران ندارد و در طول تاریخ پیش از ژوئن ۱۹۱۸ هرگز نام آذربایجان برای آن بکار نرفته است.

امروز، جعل تاریخ در بسیاری از نقاط گیتی تسری یافته است. بان ترکیست ها، از شاخص ترین آنها هستند. در این دفتر تلاش خواهیم کرد تاریخ و جغرافیا و فرهنگ ارآن یا آلبانیای قفقاز را به اجمال ارائه نماییم.

منابع تاریخی

در باره ارآن یا آرآن یا آلبانیای قفقاز (به ارمنی آغوانک) منابعی در دست است که در اینجا به اختصار ارائه می شود:

۱- منابع ارمنی:

تاریخنواری ارمنی یکی از غنی ترین منابع تاریخ و فرهنگ نه تنها برای ارمنیان

که برای اقوام و ملل همسایه یا دور و نزدیک بشمار می رود. در باره ارآن منابع زیر شایان یادآوری است:

-تاریخ ارمنیان، مؤسس خورناتسی (موسی خورنی) سده ۵ م.
-«آشخاراتسویتس» یا «جهان نما» اثر آنانیا شیراکاتسی دانشمند ارمنی سده ۷م.

-تاریخ ارمنیان، تألیف پاستوس بوزاند. سده ۵م.
-تذکره ماشتوتس، تألیف کوریون. سده ۵ م.
(مسروپ ماشتوتس مخترع الفبای ارمنی، برای قوم ارآن نیز الفبایی اختراع کرد).

- تاریخ جنگ وارتان، یغیشه. سده ۵.
- تاریخ ارمنیان، غازار پاربتسی. سده ۵.
- تاریخ ارمنیان، سبتوس. سده ۷.
- تاریخ ارآن، مؤسس کاغانکاتسی. سده ۷.
- تاریخ، غوند (Ghevond). سده ۷-۸.
- تاریخ ارمنیان. هوانس دراسخاناکرتسی. سده ۹-۱۰.
- تاریخ سیساکان، استپان اربلیان. سده ۱۳.
- تاریخ ارمنیان، اسقف اوختانس.
- تاریخ جهان، استپان تارونتسی. آسوغیک سده ۱۱-۱۰.
- تاریخ ارمنیان، گراگوس گانزاکتسی. سده ۱۳.
- وقایعنگاری، مختیار آیریوانتسی.
- تاریخ خاندان آرزونی، توما آرزرونی.
- تاریخ ارمنیان، آگانانگفوس.
- وقایعنگاری، ماتوس اورهایتسی.
- دیوان گیتی، مختیار آنتسی.
- تاریخ تارون، هوهان مامیکیان.
- تاریخ، ساموئل آنتسی.

۲- منابع یونانی و لاتین:

- جغرافیا، استرابون. سده اول پیش از میلاد.
- جغرافیا، دیونیس. سده ۲ میلادی.
- پلینیوس. جغرافی نگار و مورخ سده نخست میلادی.
- اراتوستس
- پوسیدونیوس
- پارتوکلس
- تئوپانس ملیتینی
- دنیوس
- مترو دوروس اسکسی
- هپسیکراتس
- پلوتارخ
- گایوس ولیوس پاترکولوس
- آپیانوس

-پوبلیوس کرنلیوس تاقیتوس

-دیون کاسیوس

۳- منابع عربی، و سایر منابع

-البلدان، ابن فقیه

-صورالارض، ابن حذقل

-معجم البلدان، یاقوت حموی

-تقویم البلدان، ابوالفدا

-نزه القلوب، حمدالله مستوفی

-تاریخ عالم آرای عباسی، اسکندر بیگ منشی

در هر حال همه این نام ها آران/آلان/آران/الوان/آغوان/آلبانیا یکی

هستند.

دانشمندان تاریخ در ارمنستان شوروی پژوهشهای بسیار عمیق در خصوص تاریخ اقوام مختلف از جمله قوم های ساکن در قفقاز در زمان باستان انجام داده اند. یکی از آنان شادروان سورن یرمیان عضو آکادمی علوم ارمنستان است. او در تاریخ دو جلدی شوروی که در سال ۱۹۳۹ چاپ شد، برای اولین بار تاریخ آغوانک یا آران و مردم آن از زمان های قدیم تا سده بیستم ارائه نموده است. بعدها این بخش از کتاب، جلدهای دوم و سوم تاریخ چند جلدی ملل شوروی را تشکیل داد.^۴ این اثر آکادمیسین سورن یرمیان اساس و پایه پژوهش در باره تاریخ آلبانیا (آران/آلان/آغوانک/آلان) را تشکیل می دهد.

سورن یرمیان در سال ۱۹۵۲ اثر دیگر خود «اطلس» را منتشر نمود

که برای اولین بار در تاریخ تاریخنگاری شوروی مرزهای سرزمین آلبانیا ترسیم شده است. مرزهای آلبانیا در «ارمنستان بر اساس جهان نمای شیراکاتسی» به روشنی مشخص شده اند.^۵ امیدواریم روزی نقشه مفصل منضم به این کتاب را به فارسی ترجمه نموده در اختیار پژوهندگان فارسی زبان قرار دهیم.

سورن یرمیان بیش از بیست پژوهش در باره تاریخ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و جغرافیای ارکان انجام داده است.^۶

در سال ۱۹۶۶ آ. مناسکانیان اثر خود «درباره ادبیات سرزمین آران» را چاپ کرد.^۷ او در باره خط و کتابت و ادبیات قوم آران، مسائل قومی پژوهش بسیار عمیقی صورت می دهد. این اولین اثر پژوهشی است که اشتباهات تاریخی مربوط به اران را تجزیه و تحلیل می کند.

از آثار پژوهشی با ارزش می توان «برگ هایی از تاریخ سرزمینهای شرقی ارمن» اثر باگرات اولوبابیان را یاد نمود.^۸

آ. هاکوبیان در اثر خود که به زبان روسی منتشر شده است واژه آلبانیا را تجزیه و تحلیل می کند.

در کنار پژوهشگران ارمنی و اروپایی، برخی به اصطلاح تاریخدانان ترک و آذری (در جمهوری قلابی آذربایجان) مطالبی نوشته اند که در جعل و انحراف تاریخ هستند. اینها را غیر از یاهو گویی چیزی دیگری نمی توان قلمداد کرد. دانشندان بزرگ ایرانی چون احمد کسروی، اسماعیل رابین و پروفیسور عنایت الله رضا و دیگران پاسخ این جعلیات تاریخ را داده اند. برای عدم اطلاع کلام نظر خوانندگان را به مطالعه آثار اینان جلب می کنیم.^۹

ادامه دارد

^۴ - Istoria ccp, ... m. 1958.

^۵ - سورن یرمیان. «ارمنستان بر پایه جهان نمای شیراکاتسی». ایروان: ۱۹۶۳.

^۶ - سورن یرمیان. زندگی و آثار. ایروان: ۱۹۸۴. ص ۸۲-۴۲.

^۷ - آ. مناسکانیان. در خصوص مسائل ادبی سرزمین آران. ایروان: ۱۹۶۶.

^۸ - باگرات اولوبابیان. «برگ هایی از تاریخ سرزمینهای شرقی ارمن». ایروان: ۱۹۸۱.

^۹ - احمد کسروی. شهریاران گننام. تهران: ۱۳۵۷، و دیگر آثار او.

عنایت الله رضا، آذربایجان و اران. چاپ اول. تهران: ۱۳۶۰.

به نوشته استرابون اهالی ارکان یا آران یا آلبانیا از طوایفی که به ۲۶ زبان مختلف قفقازی صحبت می کردند تشکیل شده بود. برخی از این طوایف عبارت بودند از اودی ها (یا اوتی ها)، گارگراها، سوده ها، موغها، ساکاسینها، ماردها، آریاکها، آتارباکها، قلی ها، لق ها. هرودوت نیز اقوام ساکن منطقه شرق قفقاز را «میک ها»، «کاسپیان» و «اوتی» می داند. که احتمالاً این سه قبیله هسته اصلی ساکنان آلبانیای باستان را تشکیل می دادند.

به نظر احمد کسروی آران از واژه «آر» پدید آمده که نام دیگر نژاد بزرگ «ایر» یا همان تیره آریایی است.^۱

قابل توجه است که ارانیان در ادبیات باستانی ارمنی بصورت قوم «آلان» ثبت شده اند^۲ و بعدها مورخان ارمنی آن را بصورت آغوانک (به معنی آغوان ها یا آلبانی ها یا سرزمین آلان) یا آلوانک بکار برده اند. می دانیم که ر، ل، غ، قابل تبدیل به یکدیگرند لذا آلان به آران، آغان یا آغوان به آغوانک تبدیل می شوند.

احمد کسروی هم همین نظر را دارد و معتقد است بومیان نخستین آران «آل» یا «آر» نام داشته اند که نام دیگری از نژاد «ایر» است. بارتولد دانشمند شوروی و نیکوگایوس (نیکلای) مار دانشمند گرجی شوروی معتقدند که آران و آلان از یکدیگر جدا بوده اند آنها آلانها را از نژاد ایرانی و آرانها را از اقوام یافتنی شمرده اند. به نظر ما حداقل با توجه به نام های قید شده (بدون در نظر گرفتن ویژگی های مردمشناسی آنها که اطلاعات چندانی در دست نیست) این نظریه منطقی بنظر نمی رسد. با توجه به سیر تکاملی زبانی این دو نام و نامهای ارمنی این قوم همه یک ریشه دارند. می دانیم در زبانشناسی «ب» و «و» به یکدیگر تبدیل می شوند^۳ لذا:

- آلبان به آلوان و به آغوان (ارمنی)

- آلوان به آروان و با حذف و، ر تشدید می یابد و آران یا ارکان بدست می آید.

^۱ - احمد کسروی. شهریاران گننام. چاپ پنجم، تهران: ۱۳۵۷. ص ۲۵۷-۲۵۵.

^۲ - تاریخ ارمنیان. موسس خورناتسی (موسی خورنی). ایروان: ۱۹۹۰. ص ۱۱۲-۱۱۶.

^۳ - محمد تقی بهار ملک الشعراء، سبک شناسی. چاپ چهارم، جلد ۱. تهران: ۱۳۵۵. ص ۲۰۲-۲۲۱.

Լույս են տեսել

Էդիկ Բաղդասարյանի նոր գրքերը

-ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-ը 10 ՀԱՏՈՐՈՎ

-ՀԱՅ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-ը 7 հատորով

-دوستی دیرینه ایرانیان و ارمنیان (Պարսկերեն) Պարսկերեն

-ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-ը՝

(պարսկերեն) 2 ՀԱՏՈՐՈՎ جلد اول و دوم

-Աղվանք, Աղբեջան, Ոճրագործություն եւ Ծավալապաշտություն

(Պարսկերեն) اران، آذربایجان، جنایت و توسعه طلبی

-تاریخ ادبیات ارمنی در 3 جلد (Պարսկերեն) 3 հատորով

-Հայկական հարցը, հնագույն շրջանից մինչև մեր օրերը, 2 հատորով (Հայերեն)

-شاهنامه و منابع ارمنی (Պարսկերեն) և հայկական աղբյուրները

-Կոմիտասը եւ Հայ դասական երաժշտության ձեւավորումը (Պարսկերեն)

کومیتاس و شکل گیری موسیقی کلاسیک ارمنی

-گیکور، اثر هوانسی تومانیان برگردان انگلیسی، تورونتو، ۲۰۱۴

-Հոդվածների ժողովածու, Հատեր Ա,Բ- Պարսկերեն

گزیده مقاله های فارسی ادیبک باغدادساریان، جلد ۱ و ۲، تورونتو، ۲۰۱۴

-Հոդվածների ժողովածու, Հատեր Գ, Հայերեն

گزیده مقاله های ارمنی ادیبک باغدادساریان، جلد سوم، تورونتو، ۲۰۱۴

-Հայ գրականության ընտրանի (Անգլերեն եւ պարսկերեն) Տորոնտո, 2014.

گزیده نثر و نظم ادبیات ارمنی، برگردان فارسی و انگلیسی - ادیبک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

-Ակնարկ Պարսկերենի Ուղղագրության, (Պարսկերեն) Տորոնտո, 2014.

نگاهی بر شیوه نگارش فارسی - ادیبک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

-Թարգմանության մասին (Պարսկերեն), Տոտոնտո, 2014

نگاهی بر فن ترجمه، فارسی - ادیبک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

-Հայոց ցեղասպանության Պատմություն, (Պարսկերեն), Տորոնտո, 2014

تاریخ نژادکشی ارمنیان، فارسی - ادیبک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

-Հայկական Հարցի Մանիֆեստ , Տորոնտո 2014

-Իրանահայ Համայնքի Ամբողջական Համառոտ Պատմություն, 2 հատորով, հատոր 1 և 2, Տորոնտո, 2015:

-Անանիա Շիրակացի, Մաթեմատիկա, Պարսկերենի թարգմանեց Էդիկ Բաղդասարյանը, Տորոնտո, 2015:

Anania Shirakatsi, Mathematics, translated into Persian by Edic Baghdasarian, Toronto, 2015.

آنانیا شیراکاتسی دانشمند سده ۷ میلادی، ریاضیات، ترجمه ادیبک باغدادساریان، تورونتو ۱۳۹۴.

-Անանիա Շիրակացի, Տիեզերագիտություն, Պարսկերենի թարգմանեց Էդիկ Բաղդասարյանը, Տորոնտո, 2015:

Anania Shirakatsi, Cosmography, translated into Persian by Edic Baghdasarian, Toronto, 2015.

آنانیا شیراکاتسی دانشمند سده ۷ میلادی، کیهانشناسی، ترجمه ادیبک باغدادساریان، تورونتو ۱۳۹۴.

-History of Mathematics in Armenia, in English, by Edic Baghdasarian (Ed. Germanic), Toronto, 2015

Մաթեմատիկան Հայաստանում (Անգլերեն), աշխատասիրեց Էդիկ Բաղդասարյանը (Էդ. Գերմանիկ), Տորոնտո, 2015

-Դավադրությունը Հայ Ժողովրդի Պատմության մեջ, Տորոնտո, Կանադա, 2016

-The Armenian Question Manifesto (in English) Toronto 2016

Edic Baghdasarian, The History of the Armenians in Iran, Two volumes, Vol. 1-2, in English, Toronto, 2016.

-Aran, Azerbaijan, Crime and expansionism, Toronto, 2016

جمهوری آرات - فارسى ۱۳۹۵ تورونتو

Հայկական ընտանիք, պատմա-ազգագրական ակնարկ, Տորոնտո, 2016, The Armenian Family throughout the history,

خانواده ارمنی در درازنای تاریخ، تورنتو ۲۰۱۶

Encyclopedia of Armenian Historical Geography, in English, Toronto, 2017

Պատվիրելու համար դիմել www.Edic-Baghdasarian.com, edbagh@yahoo.com կամ 1-818-627-8643